„Cei care au semănat în lacrimi ... vor în chiot de bucurie“
(Psalmi, 126, 5)

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: str. Lăpușna nr. 9 — tel.: 15.50.90 REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel.: 11.80.80

Anul XXXV
Nr. 683
1 IANUARIE 1990
4 TEVET 5750
12 pag. 3,50 lei

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Slugi, sau oameni liberi?

„În copilăria mea, am fost slugă la stăpîn. Azi, tot slugă sînt“.

...Mă aflam în fața prim-vice-prim-ministrului Ion Dincă. Cuvintele de mai sus le rostise un personaj care se afla pe al treilea sau al patrulea loc al „ierarhiei“ care domina țara. De dînsul depindeau toate cele ce ne priveau: sinagogi, ajutoare „Joint“, Talmud Tora, Alia etc., etc. Desigur că lucra „după indicațiile directe“ ale tiranului, dar „pînă la Dumnezeu, sfinții te omoară“ și, de aceea, cu dînsul trebuia să discut, pe dînsul trebuia să-l înfrunt. Da, să înfrunt și nu o dată i-am înfruntat atît pe dînsul, cît și pe stăpînul său.

Am rămas uluit, fără posibilitatea de a scoate un cuvînt. La finele veacului al XX-lea, un bărbat în toată firea, coșcogeamite „prim-vice-prim-ministru“, declară ritos și fără înconjur că e slugă.

Interlocutorul meu m-a privit prelung. Pare-se că pe chipul meu se cunoștea consternarea. Atunci el adăugă, provocativ:

„Ce? De ce vă mirați așa? Nu-i o cinste să fii slugă la un astfel de om?“

Am tăcut, umilit. Umilit că am fost nevoit să pun frîu revoltei mele interioare, demnității mele de ființă care face parte din aceeași specie umană cu cel care era de două ori „prim“ și nici o singură dată, ...om.

Norocul meu a fost că „tehnica“ îi pusese în mînă tiranului numai posibilitatea de a ne asculta, pe ascuns, vorbele, șoaptele, de a ne intercepta conversațiile, dar nu și gîndurile. Microfoane de felul acesta nu s-au inventat încă, slavă Ție, Doamne și, de aceea, barem înlăuntrul conștiinței mele am putut protesta împotriva acestei pingăriri a sfintei noțiuni de OM — ființă creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Tragedia cea mare era însă că interlocutorul meu a fost slugă în copilărie, de nevoie. Boierii i-au încovoiat părinții, bunicii și el s-a pomenit așa pe lume. Erau nenorociți înaintașii săi, fierbea într-înșii revolta și o luptă multiseculară a purtat întregul său popor ca să pună capăt acestei stări de lucruri.

De data aceasta însă, el se bucura, se mindrea că e slugă. Sfida pe alții că are această „cinste“.

„Eu sînt Domnul Dumnezeul tău care te-am scos din țara Egiptului, din casa sclaviei“.

Cea dintîi dintre poruncile Decalogului este pusă sub lupa analizei înțelepților noștri. „N-a avut oare Atotputernicul altă «carte de vizită» de prezentat atunci cînd a vrut ca poporul să-i înțeleagă esența? Creația cerului și a pămîntului nu constituia oare o faptă mai măreață, mai spectaculoasă decît ieșirea din Egipt? De ce a preferat-o pe cea din urmă și nu s-a înfățișat cu cea mai importantă a sa «ispravă», și anume Creațiunea?“ — se întreabă comentatorii Talmudului.

„Pentru că — răspund ei — întreaga Creațiune nu face nici două parale, existența ei este din temelii zguduită atît timp cît oamenii sînt slugi“.

...Marea, uriașa împlinire ce a adus-o revoluția din decembrie 1989 constă în reabilitarea demnității umane, în îndreptarea șirei spinării...

Sîngele minunaților eroi ai poporului român a curs șiroaie; de neasemuit rămîne vitejia tineretului, ostașilor acestei țări. Cinste lor, veșnică le va fi cinstirea, căci ei au dăruit acestui popor cel mai scump bun de pe acest pămînt: DEMNITATEA.

Supremul țel al religiei: înfrățirea oamenilor

וישלח את אחיו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך (בראשית מה-כד).

„Și i-a trimis pe frații săi și au plecat, iar el le-a spus: să nu vă certați pe drum“ (Genesis, 45, 24).

Cu o simplitate de maestru, autorul divin al Bibliei ajunge, în versetele acestui capitol, la momentul culminant al dramei: regăsirea lui Iosef cu frații săi. Ei au păcătuit împotriva lui, dar aceasta n-a determinat ca în sufletul său să încolțească vreun sentiment de răzbunare. Suferințele pe care le-a îndurat n-au izbutit să-i altereze bunătatea. Culmile măririi la care a ajuns nu l-au amețit și n-au trezit într-însul nici un fel de trufie. Anii ce s-au scurs de cînd a părăsit casa părintească, mediul străin în care a trăit în acest interval nu i-au slăbit legăturile cu tradiția primită de la părintele său. În inima lui Iosef, a celui căruia „numai tronul îi lipsește spre a fi asemenea lui Farao“, freamătă aceleași nobile idealuri ca și în vremea cînd, adolescent fiind, umbla cu turma de oi pe cîmpiile Canaanului și era denumit „visătorul“.

Întreaga lui strădanie, în aceste clipe emoționante, este să risipească sentimentul de umilință și de rușine care i-a cuprins pe frații săi. ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני א׳ לפניכם

„Iar acum — le spune Iosef — nu fiți triști și nu vă necăjiți că m-ați vîndut încoace, căci Dumnezeu m-a trimis ca să vă hrănesc“. (Genesis, 45, 5). Cu noblețe și modestie el minimalizează neglegența ce s-a comis împotriva lui, asupra tinereții sale chinuite, asupra vieții sale de rob. Amărăciunea nedreptății pe care a avut s-o îndure chiar de la propriii săi frați n-a lăsat nici un fel de urme în inima lui. „Iar acum, nu voi m-ați trimis încoace, ci Dumnezeu“ (Genesis, 45, 8). Iosef recurge la aceste cuvinte spre a-și consola frații. Cu argumentul că la mijloc n-a fost decît voința providenței, iar dînșii n-au făcut decît s-o împlinească, el încearcă să-i convingă de nevinovăția lor. Plîngînd, îi îmbrățișează pentru ca să-i facă să simtă că în piept-u-i bate aceeași inimă de frate plin de dragoste.

Către încărunțitul său părinte i se îndreaptă acum gîndurile. În întreg acest crunt interval al despărțirii, nu l-a uitat nici o clipă. În momentele de grea încercare, ori de cîte ori vijelia vieții a

(Continuare în p. 5)

Noul ambasador al S.U.A. la București l-a vizitat pe Eminența Sa

Ambasadorul Statelor Unite în România, Excelența Sa Allan Green, în vizită la Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen

În ziua de 27 decembrie 1989, Excelența Sa dl Allan Green, noul ambasador al Statelor Unite la București, a făcut o vizită de prezentare Eminenței Sale dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești din România.

Excelența Sa a exprimat, în numele președintelui Statelor Unite, George Bush și al poporului american, adîncul interes pe care îl poartă comunității evreiești din România în aceste dramatice zile ale revoluției și luptei eroice a poporului român, precum și ale tragicelor pierderi de vieți umane produse de bandele lui Ceaușescu.

Dl Șef Rabin a exprimat recunoștință și mulțumiri și l-a informat în mod detaliat pe dl ambasador asupra situației evreilor din România după recentele evenimente.

Eminența Sa a exprimat, totodată, deplina încredere pe care o are în noua conducere a României, conducere care constituie cea mai bună asigurare pentru o dezvoltare democratică a țării, împotriva primejdiilor de renaștere a oricărei forme de antisemitism.

D-sa a mai subliniat marea grijă a autorităților pentru apărarea instituțiilor evreiești împotriva oricărei manifestări care ar veni din partea teroriștilor care încearcă să semene panică în rîndurile poporului român.

Excelența Sa dl ambasador Green a mulțumit pentru lămuririle primite și i-a încredințat pe Eminența Sa dl Șef Rabin că e gata oricînd să ajute întregul popor român, toate minoritățile și comunitatea evreiască din România.

TELEGRAME

DOMNULUI ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Scumpe Prietene,

Vă adresez următorul mesaj în numele doctorului Lionel Kopelowitz și în propriul meu nume, mesaj pe care vă rog să binevoiți a-l transmite noii conduceri a țării dumneavoastră.

„Congresul European Evreiesc își aduce omagiul curajului și dîrzeniei poporului român în lupta sa pentru libertate și democrație.

Congresul European Evreiesc lansează un apel la solidaritate către toate comunitățile afiliate din Europa, în vederea acordării de ajutor umanitar populației românești, care a fost greu încercată de mulți ani de sacrificii“.

Pe de altă parte, s-au întreprins acțiuni de ajutor umanitar în numeroase comunități din Europa, cum sînt acelea din Belgia, Italia, Franța, R.F. Germania.

„Zentralrat“ din R.F. Germania mi-a comunicat că suma de 25.000 de mărci v-a fost transmisă prin intermediul Crucii Roșii Germane.

Dacă aveți anumite cerințe speciale, vă rog să binevoiți a mi le comunica.

Cu toată prietenia,

SERJE CWAJGENBAUM
Secretar general al Congresului European Evreiesc

DOMNULUI ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Consiliul Internațional al Femeilor Evreice și președinta sa, Stella Rozan, au urmărit zi de zi evenimentele tragice din România. Au resimțit traumatismul multiplelor crime săvîrșite acolo, dar, cu același prilej, au aflat cu bucurie despre eliberarea poporului român.

Se roagă pentru pace și democrație și pentru libertatea cultului. Conștiente că, sub înalta dumneavoastră autoritate, s-a făcut maximum sub vechiul regim, ele sînt încredințate că, de acum înainte, obștea evreiască se va putea restructura în deplină libertate și bucurie.

Șabat Șalom!

STELLA ROZAN
Consiliul Internațional al Femeilor Evreice

MORRIS ROSENFELD
poet al idealurilor morale

Un act de cultură, o datorie este că ne amintim de poetul de limbă idiș Morris Rosenfeld (1862—1923 ?), „una din cele mai curioase și mai interesante apariții în lumea evreilor moderni, a evreilor din Ghetto..."[1], de opera sa, de fondul ideatic al creației sale. Această „figură interesantă, un tip de hoinar — cum l-a caracterizat N. Schönfeld — ...și-a petrecut [viața] colindînd o țară după alta, ...un destin evreiesc amar și nefericirea lui personală..."[2].

Este aproape imposibil să separăm creația lui Morris Rosenfeld de elementele biografice și deci este absolut necesar să creionăm cîteva aspecte de viață, mai ales că poetul truditor ne-a lăsat pagini autobiografice, traduse pentru noi din idiș, cu adîncă înțelegere, încă din timpul vieții poetului, de criticul și polemistul Carol Drimer. Din aceste pagini, cuprinse într-un studiu generos[3], aflăm că Morris Rosenfeld, a cărui viață a stat sub semnul peregrinărilor, s-a născut pe teritoriul Rusiei secolului al XIX-lea, în orășelul Bokscha, la 25 decembrie 1862, într-o familie de pescari : „...bunicul meu, tatăl meu... toată familia mea au fost pescari..." La Varșovia, unde s-au refugiat, urmează Heiderul și aici pătrunde în tainele iudaismului. Cunoașterea unui număr însemnat de limbi străine — printre care germana, polona, engleza, idiș, limbă în care și-a scris opera — îl va ajuta să vină în contact direct cu marile creații universale. Este atras de opera lui Heine — căruia i-a închinat poezia „Heinrich Heine" — și aprofundează opera lui Iehuda Halevi.

La vîrsta de 15 ani, scrie prima poezie în idiș, din care se remarcă atît simțul acut al observației, cît și nota lirică, caracteristici care vor marca opera sa poetică de mai tîrziu.

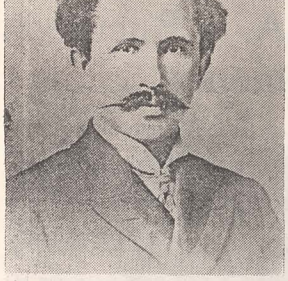

■ Morris Rosenfeld

În Olanda, aflat pentru scurt timp, se ocupă cu șlefuirea diamantelor, meserie care-i va afecta vederea. Pleacă la Londra, unde, pentru a se putea întreține, lucrează într-un atelier de croitorie. În insalubrele și întunecoasele „Sweat Shops" din Londra scrie versuri despre cei ce muncesc din greu, implicați adînc în existență, solidarizîndu-se cu durerile și speranțele lor, cu zbaterile lor zilnice. Aici „am învățat să cînt mizeria, suferința și asuprirea. Ziua am lucrat, noaptea am scris versurile mele...". Aceste cîntece au fost înmănuncheate în volumul „Die Glocke". apariție pe care poetul de mai tîrziu, exigent cu propria creație, o va regreta ; „...această carte a fost plină de greșeli — se confesează Morris Rosenfeld. Am lucrat în acel timp la «Sweat Shops» și n-am avut timp să-mi recitesc versurile, așa că ele au apărut cu multe greșeli. Am răscumpărat multe volume și le-am ars...".

Printre altele, a fost și marinar. În 1886 îl găsim în America, la New York. Personificare a suferințelor poporului său, Morris Rosenfeld, scriitorul durerilor evreiești, se dedică ziaristicii, colaborînd — așa cum însuși mărturisește — „la cele mai bune reviste din America", cu versuri în care descrie, cu o caldă și impresionantă simțire, universul complex, aspirațiile neamului său. Este recunoscut ca poet al suferințelor evreiești, al zilnicei tragedii, nu al suferinților idealiste care au inspirat pe Iehuda Halevi, pe Ibn Ezra, pe Gabirol.

Activitatea sa scriitoricească cunoaște o reală dezvoltare ; opera vine să desăvîrșească portretul spiritual al poetului, o operă tulburătoare, cu o tonalitate gravă. Editează reviste și ziare — printre care săptămînalul satiric „Der Aschmedai", împreună cu poetul A. M. Sharkansky, în anul 1894 —, își publică versurile în volume, parte din ele ilustrate de Efraim Lilien și apărute în ediție germană cu titlurile : „Die Blumen-Kette", „Das Lieder-Buch", „Die Lieder des Ghetto" ș.a.

A scris și proză. Primul volum îi apare în 1908, adunînd articole apărute în periodice, impresii culese la diverse congrese sioniste la care a participat. Figura lui Herzl este creionată cu deferență și admirație, reflectînd laturile esențiale ale conducatorului, la moartea căruia — scria poetul — au rămas „14 milioane de orfani, împrăștiați în toate colțurile lumii. Unde cade o piatră nimerește într-un orfan al lui Herzl. Unde un evreu e bătut, e al lui copilul. Unde e gonit cineva, e unul din ai lui...". În virtutea faptului că „arde în noi un ideal" de neînvins — spune poetul, animat de ideile herzliene — Eretz Israelul este căminul unic al poporului evreu, pe care l-a simțit intens și deplin aproape. L-a cîntat în versuri pătrunse de neliniștea sa față de destinul tragic al evreilor, de aspirațiile către libertate, independență, sădind nădejde prin înaltul mesaj *(Ierusalem, Mai-ul evreiesc, Arde în noi un ideal* etc.).

Dacă Zangwill a fost romancierul Ghetoului — sublinia cu aceeași adîncă înțelegere criticul Carol Drimer —, Rosenfeld este poetul său. Voce a conștiinței, opera sa de maturitate — încrustînd istoria trecută și prezentă — evocă cu duioșie viața celor osteniți, a copiilor fără copilărie, marcați, ca și el, de suferințele zilnice, versuri smulse dintr-o adîncă durere :

„Sfînta mea copilărie
Ai trecut în zbor...
Mor de ostenit.
Sfînta mea copilărie
A pierit, pierit..."

În mare parte confesivă, biografică, creația sa stă sub semnul purității și al dragostei față de semeni ; ea reprezintă legătura poetului cu moștenirea culturală, cu pămîntul străbun. vibrația în fața înaltelor idealuri. Rar o disimulată violență intervine în cîntecele nelinistitului rapsod, în special atunci cînd lirismul său preia mesajul bătrînilor profeți, cînd puternicul filon tradiționalist își face loc în versurile sale.

La noi, cu o promptitudine demnă de remarcat, apare, în ziarul „Egalitatea" un articol datorat lui A. Steuerman[1], despre viața și opera poetului, în care sînt remarcate primele apariții ale scriitorului „desăvîrșit în fond și formă". „Tipul poetului născut, al scriitorului instinctiv, care datorește totul sie însuși, sensibilității și pornirii sale... [Morris Rosenfeld] apare de la primele producțiuni ca poet... stăpîn pe o bogăție imensă de impresii și reflecții, stăpîn mai cu seamă pe un vers corect, variat... cu rimă... bogată și complexă...". Versul său este uneori „impecabil, ca la cel mai fin parnasian...".

Nici una din temele sale nu este de interes minor : istoria poporului evreu, evreul față în față cu legile, datinile, Tora — seculara comoară a existenței poporului evreu —, Profeții — implicați adînc în zbuciumata istorie —. eroii comuni, culeși de pretutindeni, de pe străzile New Yorkului, din ateliere, cămine nevoiașe, din porturi, o poezie a idealurilor morale, a frumuseții umane. Midrașul i-a fost, la rîndu-i, o bogată sursă de inspirație în scrierea unor legende *(Elegie, Un seder întrerupt, Necazuri evreiești, În atelierele Sweat Shops, În largul mării, Acele luminările, Puterea frumuseții, Unirea etc.).*

Volumul care l-a impus în rîndul truditorilor scrisului a fost „Cîntecele Ghetoului" (Die Lieder fun der Ghetto), ilustrat de graficianul Efraim Lilien. Împărțit în trei capitole — *Cîntecele muncii, Cîntecele poporului* și *Cîntecele vieții* —, volumul înmănunchează versuri sugestive, cu mare încărcătură afectivă. uneori străbătute de o ușoară ironie, care închid în ele visele, sperantele, marile întrebări existențiale, căutările poetului și ale poporului său :

„Ușor se citea pe-a lor palidă
față
Sclavia pe care-o duseseră-n
viață,
Pămîntul sălbatec pe care
crescură
În hulă, vărsare de sînge și ură".

Traducătorul francez Pierre Mille, care i-a cunoscut opera încă din anul 1900, impresionat de bogăția de idei, de profunzimea lor, de acuratețea limbii, face următoarea mărturisire : „...am avut marea bucurie să «descopăr» *Copiii Ghetoului* [de Morris Rosenfeld] și *Visele Ghetoului*, de Zangwill. Mi s-a părut că am intrat într-o lume nouă. Pentru întîia oară vedeam evrei zugrăviți de un evreu, am aflat de unde veneau, cum cugetau ; credința lor religioasă și ritualul acestei credințe...".

Cea mai arzătoare dorință a sa a fost ca frații evrei „din toate colțurile lumii să primească produsul minții mele cu aceleași sentimente cu care l-am conceput...". Și, așa cum și-a dorit, creațiile sale au găsit recunoștința celor pentru care au fost scrise, prețuirea. Profesorul Leo Wiener, de la Universitatea din Cambridge, impresionat de mesajul și frumusețea versurilor, a tradus în engleză un număr de poezii ; au apărut traduceri în limba germană, datorate lui Berthold Feiwel ; în cehă, tălmăcite de Iaroslaw Vrehlicky, în limba franceză, în limbile ebraică, japoneză, ungară ș.a. Și, nu întîmplător, în limba rusă traducerile aparțin marelui scriitor rus Maxim Gorki,cu care putem spune, fără a greși, că în multe privințe scriitorul evreu avea asemănări. La noi poezia sa este cunoscută de timpuriu, datorită traducerilor lui M. Russu și A. Axelrad.

Lui, poetului copilăriei frustrate, al idealurilor morale, al frumuseții umane, i se potrivesc cuvintele scriitorului francez Boris Vian : „nu vreau să fiu un scriitor cu ochii morți, cu sufletul surd, cu voce blîndă...". După dispariția sa, „poezia celor umiliți, dar mîndri. a celor învinși, dar revoltați... poezia milioanelor de muncitori" a rămas să vorbească generațiilor peste timp.

EVELIN FONEA

[1] „Egalitatea", 14 mai 1904, p. 148.
[2] „Revista Cultului Mozaic", nr. 10, 15 aprilie 1957.
[3] „Egalitatea", 21 iunie 1919, p. 22—23.

TUDOR TEODORESCU-BRANIȘTE
și lupta sa împotriva antisemitismului

Una dintre cele mai importante și mai luminoase figuri ale publicisticii democratice, antifasciste dintre cele două războaie — e vorba de Tudor Teodorescu-Branește **— ne-a fost readusă în memorie de frumoasa inițiativă a** Editurii „Minerva" **de a tipări, recent, în două voluminoase tomuri, o amplă selecție din opera celui ce a întruchipat o întreagă epocă din gazetăria românească, sub sugestivul titlu :** „Între presă și literatură".

Numeroase și diverse sînt reflecțiile pe care le iscă această antologie din scrisul vînos și substanțial al unuia dintre cei mai pasionați — și pasionanți ! — publiciști din presa românească, dar pe noi, mărturisim, ne-a interesat, cu deosebire, un laitmotiv al acestei activități pe baricadele scrisului cotidian : neînfricata bătălie pe care Teodorescu-Branește a susținut-o, timp de două decenii, în perioada interbelică, sub cele mai amenințătoare auspicii. împotriva fascismului, rasismului și antisemitismului, împotriva politicii de învrăjbire și ură dusă de forțele politice de dreapta, pentru un climat de bună înțelegere și de respect față de drepturile și libertățile, proclamate chiar de Constituția acelei vremi întunecate, ale minorităților naționale, un loc aparte ocupînd apărarea de persecuții și, uneori, chiar de teroare fățișă a populației evreiești de pe întreg cuprinsul țării.

Fie că a fost simplu redactor sau colaborator la ziare ori reviste democratice, precum „Avîntul", „Chemarea", „Adevărul" și „Dimineața", fie că a condus — cu tact și, totodată, cu înalt profesionalism — publicații de largă audiență, de genul „Cuvîntului liber", „Jurnalului" sau „Jurnalului de dimineață", Tudor Teodorescu-Branește s-a manifestat, în pofida înfățișării sale fragile și a comportării aparent timide, drept un luptător vajnic și plin de ardoare cu arma cea mai firavă și, totodată, cea mai penetrantă, condeiul, pentru cele mai înaintate idealuri ale umanității.

Repugnîndu-i organic atît „tămîia", cît și „otrava", în publicistica pe care a practicat-o cu o rară noblețe, Teodorescu-Branește — căruia îi displăcea categoric pamfletul, în care vedea doar o zornăială de cuvinte dure, lipsite de temeinicia și solidita-tea argumentării — nu s-a sfiit, totuși, atunci cînd o cerea luminoasa cauză pe care o slujea, să utilizeze și admonestarea severă, și considerația amară, și constatarea pătrunzătoare și tăioasă. Cînd dă o explicație, în decembrie 1933, actului guvernamental de dizolvare a Gărzii de Fier, publicistul scrie, cu profunzimea-i caracteristică, în articolul publicat în „Cuvîntul liber" : „Burghezia a suprimat Garda de Fier, care își depășise rostul si rolul, care își luase nasul la purtare. A suprimat-o cu gestul patronului, care își concediază sluga ce se obrăznicește... Început în ridicol, început prin grația burgheziei românești, naționalismul șovin se lichidează prin dizgrația aceleiași burghezii. Pentru cine urmărește fenomenele cu obiectivitate, lucrul e simplu : burghezia s-a încurcat în propriile ei socoteli". În clipa cînd asasinarea mișelească a prim-ministrului I. G. Duca arată grăitor ineficiența măsurilor de paradă luate de guvernul liberal pentru dezarmarea rasismului șovin întruchipat de Garda de Fier (dar și de alte curente și mișcări de aceeași teapă, care însă nu aveau la îndemînă mijloacele destructive furnizate cu larghețe legionarilor de hitleriști, abia ajunși la putere în Germania), Teodorescu-Branește se află în primele rînduri ale celor care demască aprig răul pricinuit minților încă necoapte de „literatura de atîțare", de îndemnurile gen „cu cartea într-o mînă, cu arma în alta", de întregul torent al chemărilor veninoase împotriva celor, chipurile, plătiți „cu banii «jidanilor», cu banii trădării", cum a fost cazul insultelor cu care fusese stigmatizat omul politic lucid și luminos care a fost I. G. Duca, în casa căruia nu s-au găsit, după crimă, decît o mobilă submediocră și două perechi de ghete !

Analizînd cu o mare forță de penetrație tomul imund al lui Nicolae Roșu „Dialectica naționalismului", neînfricatul director al „Cuvîntului liber" caracteriza, pe drept cuvînt, substratul de idei al cărții drept „Doctrina bîtei" și sublinia că „insultător al nației ca orice reacționar, d. Roșu se declară admirator al elitei" ; în ce-i privește pe evrei, Teodorescu-Branește arăta cu o formulare plină de iz aforistic că „antisemitismul este paravanul reacționarismului", dezvăluind, în același timp, evidentele contradicții pe care își baza N. Roșu ideile antisemite.

Scrisul publicistico-literar al lui Tudor Teodorescu-Branește este străbătut întotdeauna de un fior cald de comunicativitate, pe care îl generează simțămîntul dialogului firesc și lipsit de didacticism anost cu masele largi de cititori. Pentru fiecare categorie socială, acest publicist „născut și nu făcut" găsea tonul cel mai nimerit, modalitatea cea mai potrivită de abordare a problemelor aflate la ordinea zilei. Cînd interlocutorii săi nevăzuti erau grupuri de studenți ieșeni, ce-i trimiseseră cîteva scrisori descriind gravele necazuri în care se zbăteau, Teodorescu-Branește le răspundea cu patetismul unei autentice griji părintești, oferindu-le argumente convingătoare împotriva tentativelor asidue ce se făceau, de către cercuri ori indivizi interesați, de a fi atrași pe panta extremismului terorist : „De zece ani — din 1924 — studențimea strigă «jos jidanii» și sparge capete și geamuri evreiești. Rezultatul ? Taxele universitare au sporit cu 50 la sută, într-o epocă în care veniturile părinților au scăzut cu 100%. E dovada cea mai bună că politica »jos jidanii« nu folosește studenților. E numai o diversiune politicianistă. Și folosește numai agitatorilor de dreapta, care și-au creat situații politice, mandate parlamentare și, uneori, averi personale, exploatînd mizeria studențească" La fel de apropiat și de cald știe să se adreseze învățătorilor, în truniți într-un congres pe care voiau să-l manevreze aceleași forțe rasiste, șovine. Învățător cărora publicistul de la „Cuvîntul liber" le atrage atenția asupra aceloraşi realități, dar cu argumente accesibile cunoașterii și înțelegerii lor.

...Există în aceste două tomuri intitulate atît de simplu și expresiv „Între presă și literatură" o cantitate atît de substanțială de omenie, de delicatețe sufletească și, în același timp, de dinamizenie neînduplecată pe barricadele gîndului și faptei umaniste, încît, credem, nu exagerăm dacă socotim scrisul lui Tudor Teodorescu-Branește, care rezistă invincibil asprei judecăți a posterității, o adevărată catedră de luptă antifascistă (din păcate încă atît de actuală într-o vreme cînd, pe alte meridiane, spectrul neonazismului se desenează cu o asemenea virulență la orizont !).

VICTOR BÂRLĂDEANU

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

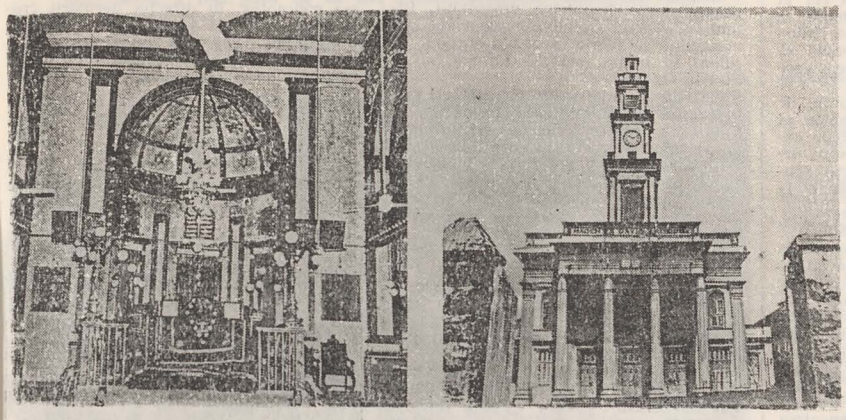

■ Interiorul şi exteriorul sinagogii „Magen-David" din Bombay, clădită în 1861.

MIRACOLUL SUPRAVIEŢUIRII

În cele ce urmează vom face o scurtă trecere în revistă a relatărilor cuprinse în volumul lui Shirley Berry Isenberg intitulat „Comunitatea Bené Israel din India — o analiză cuprinzătoare şi o carte de referinţă" şi apărut în Editura Sangam Books din Marea Britanie.

Autoarea se ocupă de cele trei comunităţi — Cochini, Bené Israel şi Baghdádi — care nu numărau mai mult de cîteva mii de membri fiecare, nici măcar atunci cînd se aflau la apogeul prosperităţii lor. Deşi, practic, se pierdeau în mijlocul unei populaţii de peste 600 de milioane de oameni ale căror practici şi tradiţii erau complet deosebite, evreii din obştile menţionate şi-au păstrat identitatea şi au adus remarcabile contribuţii la bunăstarea poporului în mijlocul căruia trăiau.

Istoria acestor comunităţi este, de asemenea, o dovadă elocventă a toleranţei indienilor, care n-au fost niciodată antisemiţi. Începuturile s-au aflat sub semnul incertitudinii. Se spune că bazele comunităţii au fost puse de şapte evrei şi, şapte evreice care au supravieţuit unui naufragiu, ajungînd pe coastele Indiei la vreo 50 de km sud de Bombay, însă primul document scris despre această obşte este o scrisoare în ebraică a negustorului-diplomat Ezekiel Rahabi din Cochin, datînd din 1767.

Shanwar Telis (storcătorii de ulei) — cum erau numiţi membrii lui Bené Israel — au păstrat doar cîteva trăsături caracteristice ale iudaismului: respectarea Şabatului, circumcizia, unele reguli dietetice şi primul vers în ebraică al rugăciunii „Şema Israel". În 1796, evreii din Cochin i-au învăţat pe cei din Bené Israel noţiuni elementare de ebraică şi i-au determinat să-şi construiască o sinagogă.

Autoarea a realizat o lucrare foarte documentată asupra vieţii acestei comunităţi, valorificînd toate informaţiile şi fragmentele de informaţii pe care le-a putut aduna. Ea demonstrează foarte exact cum, treptat-treptat, evreii lui Bené Israel au ajuns, în marea lor majoritate, să abandoneze profesiunile de agricultori şi de „storcători de ulei", pentru a se stabili la oraş, în special la Bombay şi Poona (această tendinţă este remarcată şi astăzi în Israel printre descendenţii evreilor lui Bené Israel care, spre deosebire de descendenţii celor din Cochin, preferă oraşul kibuţului sau moşavului), însă nu lipseau niciodată de la serviciile divine de Şabat ţinute în sinagoga lor, deşi pentru aceasta trebuiau să străbată distanţe destul de lungi.

Mulţi dintre evreii lui Bené Israel s-au înrolat în armată în perioada cît India s-a aflat sub mandat britanic, ajungînd să aibă înalte grade militare.

Educaţia şcolară — realizată cu importantul sprijin al Asociaţiei Evreilor din Anglia — le-a dat posibilitatea să joace un rol de seamă în viaţa profesională şi artistică din India atît înainte, cît şi după cucerirea independenţei acestei ţări.

În 1866, un grup de misionari creştini şi-au început activitatea şi în rîndurile lui Bené Israel, ai cărei membri — deşi frecventau şcolile misionarilor — au răspuns cu dezinteres propunerilor de convertire, ei simţindu-se întru totul evrei devotaţi religiei lor. Avînd acest lucru prezent în minte, peste 12 000 de membri ai lui Bené Israel au făcut Alia după înfiinţarea Statului Israel. Deşi unele autorităţi religioase au pus sub semnul îndoielii iudaismul acestora, în 1964 guvernul isarelian a declarat că „ei (membrii comunităţii Bené Israel din India) sînt evrei din toate punctele de vedere (...) egali în drepturi cu toţi ceilalţi evrei în toate privinţele".

În prezent, în India mai trăiesc circa 5 000 de membri ai comunităţii. În cartea sa, Shirley Berry Isenberg face un apel vibrant la sprijinirea lor pentru a-şi putea păstra identitatea iudaică.

DECLARAŢIE

Comisia Dreptăţii şi Păcii a Vaticanului a redactat şi dat publicităţii — din dispoziţia Papei Ioan Paul al II-lea — documentul „Biserica şi rasismul — spre o societate mai fraternă", în care se condamnă în mod explicit toate formele de rasism şi de antisemitism, inclusiv folosirea antisionismului ca „paravan" pentru practicarea antisemitismului. Documentul condamnă în mod special „anumite organizaţii, cu filiale în mai multe ţări, care alimentează antisemitismul" şi dezavuează explicit actele teroriste „care au drept ţintă evreii şi simbolurile evreieşti". Într-o notă de subsol la preambulul declaraţiei Vaticanului se menţionează: „Nu încercăm aici să facem o istorie completă a rasismului sau a atitudinii Bisericii în această privinţă. Aceasta nu implică nicidecum o încercare de a acoperi slăbiciunea şi uneori chiar complicitatea anumitor lideri şi a altor slujitori ai Bisericii în acest fenomen (antisemitismul — n.n.)". „Antisemitismul — cea mai tragică formă pe care a îmbrăcat-o ideologia rasistă în secolul nostru, cu ororile împotriva evreilor în timpul Holocaustului —, din păcate, nu a dispărut", se menţionează în Declaraţie. Politica rasistă a partidului nazist este calificată drept „nebunească" şi „responsabilă pentru unul dintre cele mai mari genociduri din istorie" (...) „Această nebunie ucigaşă a lovit în primul rînd şi într-un număr nemaipomenit de mare poporul evreu, precum şi alte popoare", se mai spune în Declaraţia Pontificală. În această privinţă „Comisia Dreptăţii" are dreptate.

Cardinalul Etchegaray, preşedintele Comisiei Pontificale pentru Dreptate şi Pace a Vaticanului, a spus că această Declaraţie nu se substituie unui document, de mult timp planificat, în care se va pune în mod specific problema antisemitismului şi a relaţiilor dintre catolici şi evrei.

O pictură neobişnuită

Nu de mult, într-o încăpere de la intrarea în biblioteca Universităţii Ebraice din Ierusalim, a fost expus un tablou care atrage atenţia viztitatorilor. Intitulată „Calendar Theresienstadt", pînza lucrată în culori prezintă 12 scene, imaginînd cele 12 luni ale anului, fiecare lună ilustrînd viaţa de chin şi suferinţă trăită de deportaţi în lagărele morţii. Autoarea, Hilda Zadikov, supravieţuitoare a infernului nazist, a fost internată la Theresienstadt între anii 1942—1945, perioadă în care, pe ascuns, înfruntînd mari primejdii, a redat, pictînd, viaţa de lagăr, sub unghiul anotimpurilor.

Artista s-a născut la Praga, în 1890, oraş în care s-a reîntors după eliberare. Soţul ei, Arnold Zadikov, ucis în lagăr, a fost un foarte cunoscut sculptor.

În 1947, Hilda Zadikov i-a trimis, la Princeton, marelui Albert Einstein pictura ei, însoţită de o scrisoare. „În cei trei ani de iad, afirmă ea, m-am călăuzit de gîndul, extrem de important pentru mine, că există pe lume oameni ca dumneavoastră, care să asigure mersul nostru înainte".

Dr. Meir Wasserman, curatorul Arhivei Einstein, a descoperit, după 40 de ani, între cărţile marelui savant, pictura trimisă Hilda Zadikov a murit în 1975.

EXPOZIŢIE

„Un popor în presă — ziaristica evreiască în America" se intitulează expoziţia prezentată la Muzeul Evreiesc din New York. Cele peste trei sute de desene, picturi, ziare, periodice, afişe, fotografii ş.a. fac o trecere în revistă a ziaristicii evreieşti în S.U.A. de la începuturile sale, în 1823, de cînd Solomon Henry Jackson a publicat ziarul „The Jew" („Evreul"). Mai tîrziu, Mordecai Manuel Noah, cumnatul lui S.H. Jackson, şi-a început cariera jurnalistică, devenind redactorul şef al lui „The National Advocate". În această calitate, Noah a corespondat cu multe personalităţi ale vieţii publice, printre care şi cu preşedintele de atunci al S.U.A., Thomas Jefferson. Într-unul din răspunsurile sale către Noah — aflate în expoziţie —, preşedintele Jefferson a denunţat antisemitismul şi a sugerat că educaţia poate fi un remediu împotriva acestui flagel. Înainte de izbucnirea războiului civil din S.U.A., un cantor din Philadelphia, Isaac Leeser, a înfiinţat ziarul intitulat „The Occident and American Jewish Advocate", în scopul deşteptării mîndriei naţionale a poporului evreu faţă de tradiţiile sale culturale şi religioase. Rabbi Isaac Meyer Wise a început în 1840 editarea ziarului „The American Israelite", cea mai veche publicaţie iudaică din S.U.A. în ceea ce priveşte continuitatea, acest ziar apărînd şi astăzi după aproape 150 de ani. Primul ziar evreiesc din St. Louis a fost „The Sentinel", din care au apărut doar cîteva numere în 1866. Ultimele decenii ale secolului trecut au însemnat un moment de apogeu în presa evreiască, datorită valului mare de imigranţi evrei. Un grup de proeminente personalităţi din Philadelphia au început tipărirea publicaţiei „The Exponent". Ulterior transformată în „The Jewish Exponent", publicaţia şi-a sărbătorit centenarul în 1987. Paralel cu dezvoltarea presei evreieşti de limbă engleză, la New York a luat avînt şi presa în limba idiş, pentru a satisface nevoile imigranţilor evrei sosiţi din Europa răsăriteană. Cea mai citită publicaţie a fost „The Jewish Daily Forward" care, în 1920, a atins un tiraj de circa 200 000 de exemplare. Sub conducerea redactorului şef, Abraham Cahan, ziarul a susţinut luptat pentru promovarea dreptăţii sociale în S.U.A.

Dintre cele 50 de desene originale apărute în presa idiş şi prezentate în expoziţie, cele mai interesante sînt cele ale lui Maurice Sievan (despre viaţa în Lower East Sde), ale lui William Gropper (despre probleme de muncă) şi ale lui Joseph Foshko (despre foamete, sărăcie, războiul din Vietnam şi Ku Klux Klan).

Presa idiş a dat unor scriitori eminenţi, ca Isaac Bashevis Singer, Morris Rosenfeld, Salom Alehem şi Iţhak Leibuş Peretz, o primă şansă de a se vedea publicaţi în S.U.A. Isaac Bashevis Singer — laureat al Premiului Nobel — publică şi astăzi povestiri în săptămînalul idiş „The Jewish Forword", aflat în al 91-lea an de apariţie.

Sînt, de asemenea, incluse desene şi ilustraţii referitoare la cariera lui Moses Louis Annenberg, Adolph Ochs, fondatorul ziarului „The New York Times", Joseph Pulitzer, fondatorul ziarului „St. Louis Post-Dispatch", unul dintre primele ziare din lume care au atras atenţia prin editorialele lor asupra pericolului hitlerist.

Expoziţia a pus în lumină creşterea conştiinţei comunitare, a coeziunii sociale şi a emulaţiei culturale în rîndul populaţiei evreieşti din S.U.A.

■ Pagină din ziarul idiş „Forword" (New York, 1920)

Călătorie de studiu

Membri aparţinînd secţiei de tineret a organizaţiei „Joint Israel Appeal" (J.I.A.) din Marea Britanie au făcut o călătorie de studiu în Israel. Delegaţia a fost condusă de noul preşedinte al secţiei, Andrew Brecher.

60 de participanţi au văzut la faţa locului rezultatele sprijinului dat de J.I.A. acţiunilor pentru bunăstare socială, educaţie şi recreere în Galileea Superioară şi dezvoltării oraşului Dimona din Neghev.

Turul aşezărilor de la graniţa de nord a inclus şi vizitarea moşavului Avivim.

La Manot, membrii delegaţiei s-au întîlnit cu locuitori ai oraşului care beneficiază de cursul pentru părinţi prevăzut în cadrul aceluiaşi proiect de asistenţă. Acest curs iniţiază părinţii în supravegherea pregătirii lecţiilor de către copii, ceea ce implică în-

logie din partea părinţilor.

În colaborarea evreimii din Marea Britanie cu israelienii se înscrie tabăra de vară pentru copiii de la Dimona — vizitată de delegaţi —, care este condusă de voluntari din Marea Britanie, făcînd parte din contingentul de 710 de tineri evrei din această ţară participanţi la realizarea proiectului menţionat, în Israel.

A. Brecher s-a declarat încîntat de succesul programului şi de rezultatele vizitei: „Am fost cu toţii foarte impresionaţi să vedem rezultatele palpabile ale strădaniilor depuse de J.I.A. Campania noastră este una dintre cele mai mari acţiuni ale iudaismului din Europa. Vom răspunde solicitării de a împărtăşi din experienţa noastră cu prilejul conferinţei anuale a tinerilor conducători evrei, care va avea loc, sub auspiciile Agenţiei

Un alt Shylock

Cunoscutul actor israelian Oded Teomi joacă, începînd din octombrie. la Studio Riverside Theatre din Londra, în rolul lui Shylock, din piesa cu acelaşi titlu scrisă de dramaturgul englez, de origine evreiască, Arnold Wesker. Astfel, el păşeşte pe urmele unui alt renumit coleg, şi anume Haim Topol. Acesta a înregistrat acum cîţiva ani un mare succes la Londra cu rolul lui Tevie, din piesa „Scripcaru pe acoperiş".

Teomi, care cooperează la pregătirea spectacolului cu piesa amintită, spune: „Este o creaţie care reliefează prietenia dintre negustorul Antonio şi evreu Tubal. Distanţîndu-se, totuşi, de Shakespeare, Wesker îl arată pe Shylock ca om şi ca evreu".

Teomi explică de ce este incitat să joace rolul evreului: „Sînt evreu, pentru că fac parte dintr-un popor care a supravieţuit 4 000 de ani şi continuă să existe. Consider că am datoria să contribui la permanenţa iudaismului. Tuturor ne revine răspunderea de a oferi un exemplu moral". Actorul este foarte satisfăcut de oferta onorantă a teatrului londonez. În acelaşi timp, el continuă să joace şi pe scenele israeliene. Astfel, la Teatrul Naţional „Habima" interpretează

Pentru a nu uita războiul

Vara anului 1939. Leonard Bernstein își amintește foarte precis de acel timp. Era o vară frumoasă, iar el era tînăr. Și totuși voia să se sinucidă. Terminase studiile la Harvard University, dar nu găsea o slujbă. Se simțea învins. S-a reîntors la căminul părintesc. Tatăl său aștepta vestea că fiul nu a obținut un angajament, pentru a-l atrage în afaceri. „Tinere, nu poți trăi din muzică" — i-a spus tatăl. Și Lenny a căzut într-o profundă stare de deprimare.

1 septembrie 1939. O știre zguduitoare îi lovește tîmpanul: „Hitler a declanșat războiul". Și Bernstein își spune: „Pe acesta vreau să-l văd cum piere. Iată un motiv pentru a supraviețui".

Și cum a supraviețuit! Iar acum, după 50 de ani, Bernstein se află la Varșovia. Aici se simte acasă! Aici au trăit strămoșii lui și poate că nu numai aici, poate că și în alte localități din Polonia. Nu poate spune precis, a mărturisit el în cadrul unei conferințe de presă la Opera din Varșovia. „Chopin era pîinea mea de toate zilele". Profund mișcat, el citează cuvinte ebraice din Tanah. Le-a pus în muzică, în compoziția sa „Chichister Psalms", o parte din această operă fiind introdusă în programul spectacolului de gală dirijat de el, organizat pentru comemorarea celor căzuți în războiul declanșat în urmă cu 50 de ani.

„Un spectacol de gală pentru comemorarea izbucnirii unui război?" La această întrebare au răspuns două interprete. Soprana americană Barbara Hendricks a vorbit despre proasta dispoziție cu care a acceptat la început participarea ei la acest concert. „Nu exista nici un motiv de a jubila". A gîndit astfel pînă a înțeles ideea. Această seară trebuie să constituie un mijloc împotriva primejdiei de a uita. Și ea se află acum aici, ca ambasadoare a Comisiei de ajutorare a refugiaților din cadrul O.N.U. Acum se simte la locul potrivit. A cîntat din „Recviemul polonez", avînd la pupitru pe compozitorul Krysztof Penderecki.

Din motive asemănătoare, actrița suedeză Liv Ullman a acceptat un rol la marele spectacol, ca ambasadoare a UNICEF-ului. Și acum i se cere să cînte! Dar Bernstein explică: „Nu trebuie să cîntați, ci să recitați cu privirea spre muzică".

S-a interpretat dintr-o operă tîrzie de Arnold Schönberg, un scurt monolog al unui supraviețuitor dintr-un lagăr de exterminare. Actrița se îndreaptă spre orchestră recitînd cu emoție reflecții zguduitoare ale unui fost condamnat la moarte.

Urmează Hermann Prey, care cîntă cu marea orchestră, sub bagheta lui Lukas Foss, „Cîntecul micului toboșar", despre care Bernstein, în interpretarea lucrării lui Mahler, transmisă cîndva la televiziune consideră că reflectă ceva din viața psihică a compozitorului. Cîntărețul spune în germană: „Frate, nu mai pot să te port". Această compoziție a cîntat-o de multe ori și îi amintește de izbucnirea războiului. Pe atunci avea zece ani și trăia împreună cu mama lui la Berlin. Și acum simte teama ce i-o inspira Hitler. Și mama lui se temea. Război...

Programul mai cuprindea amintirile lui Samuel Pisar (laureat al premiului Elie Wiesel pe anul 1988). „Povestea mea este ca un fluviu", a spus evreul american născut la Bialystock. Ea istorisește viața acestui evreu polonez în timpul celui de-al doilea război mondial. Bernstein, prieten cu Pisar, a considerat că amintirile acestuia s-ar încadra foarte bine în programul spectacolului.

Ceremonia s-a bucurat de sprijinul unor importante instituții: televiziunea poloneză, firma de producții artistice „Amberson" din S.U.A. la care participă și Bernstein, ORF, B.B.C. și United. Deosebit de interesantul program a fost transmis de televiziunile din 17 țări, de unele în direct, de altele în reluare.

DOCUMENTAR BARBIE

După ce Klaus Barbie, fostul șef al Gestapoului din Lyon, a fost condamnat pentru crime împotriva umanității, filmul lui Marcel Ophuls despre viața criminalului de război nazist a început să ruleze în multe țări ale Europei și în Statele Unite.

„Filmul încearcă să urmărească cît mai îndeaproape — sub acea formă aridă, lipsită de culoare, a comentariilor unui documentar — modul în care Barbie și-a exercitat puterea", a declarat Ophuls lui James M. Markham, corespondent al lui „New York Times" la Paris. „Nu sînt publicist, nu sînt istoric — sînt spectator".

Ophuls, cunoscut pentru orientările sale politice din urmă cu 20 de ani, prin „Durerea și mila", un film documentar acuzator despre colaboraționiștii francezi, a amintit într-un interviu că pelicula sa a reprezentat atunci un eveniment politic.

„Hotel Terminus: Klaus Barbie, viața și epoca lui", actualul film al lui Ophuls, s-a îndepărtat oarecum — datorită dificultăților întîmpinate pentru realizarea sa — de planul originar al autorului. Barbie a fost arestat în 1983 și extrădat din Bolivia în Franța. Locul de desfășurare a acțiunii filmului urma să fie orașul Lyon din timpul procesului fostului șef al Gestapoului de aici, cu supraproiecții privitoare la sinistra sa carieră de călău al prizonierilor, membri în Rezistența franceză, din timpul războiului, căzuți în mîna lui, apoi tenebros om de afaceri și consilier al unor dictatori din America de Sud.

Dar, fiindcă procesul a fost amînat în repetate rînduri, planul inițial al turnării filmului a fost modificat. În loc de desfășurarea procesului, atenția cineastului s-a concentrat în direcția derulării cronologice, timp de 4 ore și 27 de minute, a vieții lui Barbie din timpul și de după cel de-al doilea război mondial, cu întreg cortegiul de crime săvîrșite și patronate de el.

Filmul lui Ophuls se constituie într-un veritabil memento pentru conștiința umanității, și-n același timp — într-un viguros avertisment pentru ca asemenea atrocități să nu se mai repete.

Copiii din Izieu, victimele lui Barbie

VERIGA LIPSĂ

„Probabil că nu ar trebui să fiu atît de emoțional implicată, dar iubesc munca aceasta și satisfacția pe care ea mi-o dă mă face, cu toate greutățile, s-o continui. Simt că este o «mitzva» să poți ajuta oamenii, în special pe cei care au suferit atît de mult în trecut" — mărturisește Batya Unterschatz, managera „Biroului de căutare a persoanelor dispărute", aflat la Ierusalim.

La masa de lucru, între cărți de telefon, mii de dosare, cu peste un milion de nume de supraviețuitori sau persoane dispărute în cel de-al doilea război mondial, căutate de rude sau prieteni, precum și alte surse de informare, o găsim preocupată de a rezolva cît mai multe solicitări. Rugată să descrie munca sa, Batya vine în întîmpinarea acestei dorințe cu un zîmbet prietenos. „Psihologul, filologul și chiar detectivul particular se combină în această muncă, atît de necesară pentru a veni în sprijinul celor ce se caută. Din fericire, mi-am dezvoltat — ne spune ea, schițînd acelaș zîmbet binevoitor — un al șaselea simț. Pot să mă uit la 50 de nume similare și să-l găsesc pe acela care spune: «ăsta este»".

Vorbind șapte limbi și înțelegînd încă multe altele, știe exact pe cine să cheme în ajutor, în orice limbă, adăugîndu-se desigur, intuiția de a găsi forme ale aceluiași nume.

Relatările sale despre cazuri rezolvate devin uneori extraordinare. „Într-una din zile, un evreu sosit din U.R.S.S. a venit la biroul nostru cu dorința de a-și regăsi singura sa rudă, o mătușă, stabilită în Israel cu mulți ani în urmă. Nereușind să-i satisfac această dorință, am insistat asupra unor elemente de familie descoperind pe cineva cu același nume originar din același oraș. Din amănuntele oferite de solicitant am reținut că a avut un frate partizan, care ar fi fost ucis de naziști. Intuiția mi-a îndreptat pașii spre casa unui cetățean cu același nume, din Tel Aviv. Aici s-au regăsit cei doi frați, după o despărțire de peste 4[illegible] de ani... era ca și cînd te-ai fi uitat într-o oglindă; el și solicitantul semănau ca două picături de apă". Sau alt caz: un australian care își căuta fratele considerat mort de multă vreme a aflat că acesta este în viață și trăiește în Israel. Batya a unit nenumărate familii separate brutal de război. Pentru mulți oameni serviciul Batyei reprezintă o rază de speranță; oameni din toate colțurile lumii sau chiar turiști care își caută rudele, prietenii, vecinii salvați din Holocaust beneficiază de strădania muncii ei. Perseverența, norocul, tăria au rolul lor în căutări.

„Niciodată nu îl iau pe «Nu» drept răspuns... Îmi spun permanent că trebuie să continui căutările pentru a fi de folos celor din jur. Astfel găsesc veriga lipsă".

Sute de cazuri de rude sau prieteni mult timp considerați pierduți au fost apropiați de munca pasionată depusă de

DECESE

În perioada 24.X.1989—24.XI.1989, în cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înhumați:

Faerstein Hert Lupu (62 de ani), str. Cpt. Nicolae Licărețu; Raiea Nicolae (79), str. Speranței nr. 2[illegible]; Zumer Mendel (86), str. Amzei nr. 7—9; Ghinsberg Clarice (90), str. Romulus nr. 28; Held Victoria (96), str. Dr. Burghelea nr. 11; Mozes Magda (78), str. Ciurea nr. 1; Gross Ghitla (86), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen"; Vanea Anton (80), str. Soldat Nic. Sebe nr. 10; Șvarț Marcu (66), str. Liviu Rebreanu nr. 2; Moise Moritz (74), str. Pavlov nr. 74; Grösz Victor (74), str. Basmului nr. 3—5; Goldstein Aurelia (73), str. Jimbolia nr. 105 Schlesinger Sandor (85), str. Bujoreni nr. 1; Schwartz Maria (83), str. Poterași nr. 22; Astman Maria (70), Barajul Dunării nr. 2; Krakauer Charlotte (85), Bdul Ana Ipătescu nr. 26; Streit Leon (84), Calea Griviței nr. 142; Berlin Malca (84), Bd. Metalurgiei nr. 50; Roth Elemer (87), str. Stejarului nr. 36; Rosenberg Eva (79); Abramovici Fedora (80), Horovitz Mina (89), Cămin „Martin Bălușă"; Boca Estera (79), str. Dumitru Petrescu; Zilberman Dina (41), Cămin Bălăceanca; Goldman Hana (83), str. Obcina nr. 10; Nohamovici Antonia (79), str. Pricopani nr. 20; Cohn Heinrich (83), str. Alunișului nr. 1—3; Salater Rata (81), str. Crinul de Pădure nr. 5; Zucher Iancu (82), Bd. Dimitrie Cantemir nr. 17 A.

Frederic și Arnold — fii, Minnette și Marie-Jeanne — nurori, Iolanda, Ingrid, Valentin și Liviu — nepoți, Aniela și Soraia — strănepoate, anunță cu durere stingerea din viață la 21 Heșvan 5750 (19 noiembrie 1989) a celei ce a fost mamă, bunică și străbunică SCHIEBER MALIE — Iași. Odihnească-se în pace!

Familia îndurerată deplinge trecerea în lumea celor drepți, la 10 octombrie 1989, a dragului lor dr. ROSENBERG TIBERIU, medic primar chirurg din Oradea, Binecuvîntată să-i fie amintirea!

Aurel și Marcel — fii, Felicia și Franca — nurori, împreună cu nepoții aduc în memoria celor care au cunoscut-o pe scumpa lor mamă MOISE SIMA, de la al cărei deces s-au împlinit cinci ani.

MIRCEA CIFFER

La 8 decembrie 1989, a închis ochii pentru vecie colegul și prietenul nostru Mircea Ciffer (Menahem Mendel ben Avi Avram). A fost petrecut la locul de veci, în Cimitirul din Șoseaua Giurgiului, de un număr foarte mare de prieteni și cunoscuți. Au fost de față membri ai conducerii F.C.E. și C.E.B., lucrătorii instituțiilor comunitare evreiești, colegi de muncă.

În numele Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen și al Conducerilor Federației și Comunității Evreilor din București a vorbit dl av. Emil Sechter, prim-consilier al Eminenței Sale. În numele colegilor a luat cuvîntul dl Solomon Negrea, șeful Serviciului personal.

Nouă, celor care l-am cunoscut pe acest coleg al nostru cu o inimă atentă la suferința semenilor săi, un om bun, al faptei frumoase, al datoriei împlinite, ne va rămîne mereu în amintire.

Atașamentul față de Comunitate al lui Mircea Ciffer, devotamentul său în muncă, a fost total. Federația era pentru el o a doua familie. Nu doar fiindcă lucra aici de 42 de ani, în calitate de șef al sectorului administrativ, ci și fiindcă îi plăcea să facă bine fără să primească mulțumiri, fiindcă oamenii, colaboratorii și asistații de care se îngrijea îl iubeau și aveau încredere în el.

Fie-i amintirea binecuvîntată!

Cu adîncă durere în suflet, soția, Iulia, aduce la cunoștință încetarea din viață a soțului drag REISMAN EDMUND din Sf. Gheorghe, în ziua de 4 august 1989. Fie-i amintirea veșnic binecuvîntată!

La 5 ani (4 ian.) de la despărțire, neuitate amintiri, profund omagiu și recunoștință celui care a fost GOLDEMBERG HAȘ ȘICĂ, Galați. Goldemberg Elena — soție, Goldemberg Iosef — frate, Bella și Ladislau Kling — soră și cumnat.

Gustav — soț, Monica — fiică, Simon — ginere, anunță cu durere stingerea din viață la 22 octombrie 1989 a scumpei lor SEGALL JANETA din Botoșani. Te plîngem și îți vom păstra neștearsă amintirea.

Kohn Sara — cumnată, Fuchs Brigitta — nepoată, cu familia, aduc un dureros omagiu celor care au fost FREILICH SAMOILĂ și CATERINA din Orăștie, la patru și trei ani de la despărțire. Fie amintirea lor veșnic binecuvîntată!

Reamintim celor care au cunoscut-o și apreciat-o, că la 17 decembrie s-a împlinit un an de cînd REBECA GRUMBERG — Bu, a plecat pentru totdeauna dintre noi. Familia Moscu Vereanu.

S-a stins din viață, la 12 decembrie 1989, dr. ADOLF LEDERHÄNDLER — Iași, care peste 50 de ani a slujit cu abnegație sănătatea semenilor săi. Pios omagiu din partea familiei și prietenilor.

Cu sfîșietoare durere, dr. Leon Halpern — soț, cu familia și ing. Iancu Segal — frate, anunță trecerea a trei luni de la pierderea iubitei noastre PUPA HALPERN, pe care o plîngem neîncetat.

Prietenii reamintesc cu durere că se împlinesc cinci ani de la decesul dragului lor IDEL LEIBOVICI — jurist.

La trei luni de la trecerea în lumea umbrelor a scumpei noastre verișoare LILI (MIMI) ROSENFELD din Tg. Mureș, îi aducem un pios omagiu. Rămîne veșnic în amintirea noastră. Familia Abraham.

Prezent mereu în inima și gîndul meu, cu durere amintesc că la 8 decembrie s-a împlinit un an de la despărțirea de inegalabilul meu soț ing. FICU IOSEF LOCAR. Zizi.

În a treia zi de Hanuca se împlinesc 5 ani de la decesul scumpei noastre NETTY CLAIMAN OPHCIA — Iași.

Amintirea și dorul după ea vor dăinui mereu. Fam. Strul Froim.

Familia Aronovici — Romașcanu, cu adîncă durere, anunță încetarea din viață, la 7 decembrie 1989 (9 Kislev 5750), a scumpei lor mamă, bunică și străbunică ROMAȘCANU DVOIRA — Hîrlău. Fie-i memoria binecuvîntată!

Cu aceeași nemărginită durere comemorez 3 ani de la despărțirea de iubitul meu soț, jurist IACOB ROSMAN

Au sosit primele ajutoare oferite de „JOINT"

Organizația „JOINT" din Statele Unite a început trimiterea ajutoarelor pentru poporul român, greu încercat de teroarea bandelor ceaușiste. Un prim transport de cinci tone de lapte praf a sosit cu avionul EL-AL din Israel.

Ajutoarele sînt trimise prin Federația Comunităților Evreiești din România.

Transportul a fost adus de dl Zvi Feine, directorul „Joint"-ului pentru România. La aeroportul Otopeni au întîmpinat acest dar al „Joint"-ului Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al F.C.E. și av. Emil Sechter, consilierul special al Eminenței Sale.

Sărbătorirea în Israel a 75 de ani de viață a „Joint"-ului. Fostul președinte al Statului și actualul Vice-prim ministru Itzhak Navon se întreține cu Eminența Sa Dl Șef Rabin Doctor Moses Rosen

MARTIRI EVREI CĂZUȚI PENTRU LIBERTATE

Pînă la închiderea ediției, ne-au fost semnalate următoarele nume de victime evreiești din București, căzute în revoluția pentru doborîrea dictaturii lui Ceaușescu :

ROBERT BACALU
TOMA GEZA
JANETTA SCHWEIFELD

Slavă memoriei lor !

Abnegație, luptă, eroism

Asistența socială, formă organizată a tradiției multiseculare a unui popor greu încercat de vicisitudinile istoriei, avînd ca fundament omenia, adînca înțelegere a durerilor semenilor săi și dorința de a le alina, este o reacție specifică a spiritului evreiesc la suferință, cu atît mai mult cu cît a fost și este mai marcat de dinsa.

Iubirea aproapelui, care este esența Torei, trece încă o dată din litera Cărții în viață în aceste zile ale Revoluției, pe care le trăim — împreună cu toți cetățenii României — și noi, evreii.

AL DOILEA FRONT

„Există, în afară de lupta pe baricade — declară dl Jean Elias, de la secția Asistență Socială a F.C.E. din România —, și lupta pentru ajutorarea celor aflați în linia întîi a Revoluției. Mașinile noastre, care au transportat în tot acest interval hrana la domiciliu pentru asistați, au contribuit — în «zonele fierbinți» ale traseului lor — la aprovizionarea cu alimente pentru armată și gărzile patriotice".

A fost inițiată o acțiune de aprovizionare suplimentară cu lapte praf și caș-caval, care să asigure asistaților nedeplasabili mesele de dimineață și seară — spune președintele secției de Asistență a F.C.E., dl David Bănescu.

„Nu vă imaginați ce a însemnat în aceste momente grele prezența celor care dau un ajutor, din personalul asistenței, pentru cei bătrîni și bolnavi, care se simțeau izolați, părăsiți — mă încredințează dna Franca Oprescu, din cadrul aceleiași secții. Cum au stat acești oameni cu dînșii, cum i-au îmbărbătat, cum le-au creat sentimentul — real — că nu sînt singuri !"

„EU SÎNT TARE"

La stingerea incendiului care a izbucnit în str. Boteanu 3 A, au participat, între alții, și dl Fieraru (Friedman) Nisim, împreună cu soția sa, Rebeca, și fiica lor, Luminița, desenator tehnic la un institut de proiectări. Blocul în flăcări se afla în Piața Palatului. Incendiul, pus la cale de teroriști, a afectat și blocul vecin. A ajutat și acolo, alături de familia lui, de toți locatarii, deși era cardiac. Oamenii au reușit să stingă focul, dar 45 de familii au rămas fără adăpost, între care și 10 copii. Familia Friedman a luat și ea sub ocrotire cîțiva dintre acești copii sinistrați.

— Tata a ieșit să cumpere o pîine, deși era sleit de puteri în urma eforturilor — spune Luminița. Cînd s-a întors i s-a făcut rău. A suferit din nou un infarct. A murit în zorii zilei de 27 decembrie.

— Curaj și putere de rezistență, deși vorbele nu ne cuprind durerea — încerc s-o îmbrățișez.

— Eu sînt tare — mi-a răspuns Luminița. Trebuie s-o țin în viață pe mama, să ajut lumea. Mă duc la serviciu. Atît eu, cît și mama facem parte din garda patriotică de locatari, care apără, în continuare, blocul".

CERTIFICAT DE DECES : „MORT ÎN REVOLUȚIE"

— Schweifeld Janetta era singură în casă în blocul din str. Academiei nr. 35—37, în ziua de 24 decembrie 1989, orele 17 — relatează dl Radu Modreanu, de la secția asistență. A auzit zgomote și s-a dus la fereastră să vadă ce se petrece. Un glonte a pătruns prin fereastră, spulberîndu-i creierii. A fost dusă urgent la Spitalul Colțea, unde, după ce am identificat-o cu multă trudă, la morgă, i s-a eliberat certificatul de deces pe care este scris : «Mort în Revoluție»".

Sînt fapte comune, din realitate. Abnegație, luptă, eroism, martiriu și ale populației evreiești bucureștene, alături de întreaga populație, fapte care ne obligă. Ne obligă să continuăm a munci cinstit, a respecta buna credință a oricărui om, indiferent de naționalitatea și credința lui ; a învăța că adevărul învinge prin mari sacrificii și a fi oricînd gata de ele pentru a ne educa copiii în spiritul lui. Acesta este unul din dezideratele general-umane și, totodată, iudaice din totdeauna și de acum.

E. SUHOR

Supremul țel al religiei: înfrățirea oamenilor

(Urmare din p. 1)

incercat să-l doboare — ne învață înțelepții — דמות דיוקנו של אביו chipul tatălui său îi apărea înaintea ochilor, îi dădea putere de rezistență și sfat îndrumător. Plin de duioșie și de respect filial e mesajul pe care îl transmite Iosef, prin frații săi, către Iaacov. El nu se mulțumește cu știrea că trăiește, că a rămas același Iosef care a plecat acum 22 de ani din casa părintească. El știe cît de importantă va fi pentru tatăl său vestea că nu numai trupul, dar și sufletul său a rămas întreg, atît în fața vicisitudinilor unui destin vitreg, cît și înaintea ispitelor măririi.

„Să nu vă certați pe drum", le spune Iosef. El știe că e posibil ca acum să înceapă frații săi o altă dramă. Își vor reproșa unul altuia nelegiuirea săvîrșită, vor căuta să arunce unul asupra celuilalt răspunderea. Nici o rădăcină din blestemata buruiană a urii dintre frați nu trebuie lăsată fără a fi smulsă.

Comentînd אל תעסקו בדבר הלכה acest verset, învățații îl explică în sensul că Iosef i-a sfătuit pe frații săi ca în drumul spre casă „să nu se îndeletnicească cu dezbateri în domeniul învățăturii" (Taanit, 10). Cu toate că nici un ghimpe al răzbunării nu-i roade sufletul, el nu uită că „în numele învățăturii" frații săi l-au încredințat unei sorți tragice. El ține minte că, spre a-și liniști conștiința, au întrebuințat נכלי דתות falsificări ale religiei ca să justifice o crimă ce nu-și putea găsi nici o scuză.

Denaturarea marilor adevăruri ale religiei a slujit, de atunci și pînă în zilele noastre, de multe ori, drept pretext celor care au căutat un fundament „moral" pentru fărădelegile lor. Drumul omenirii de-a lungul istoriei a fost pătat de o nesfîrșită dîră de sînge de către cei care au mînat noroadele în războaie pustiitoare, pretinzînd că „împlinesc astfel voia Domnului". În realitate, ei profanau elementara etică a oricărei religii, iubirea de oameni și lupta pentru fericirea lor, iar scopurile lor adevărate erau de un egoism sălbatic. Ce altceva au fost cruciadele, ororile inchiziției, războaiele „de o sută de ani" sau de „treizeci de ani" ?

Învățătura religioasă, drumul spre cunoașterea supremului simbol al dragostei, Dumnezeu, oricare ar fi cărările pe care le-ar indica, trebuie să ducă spre același țel : înfrățirea umanității. „Să nu vă certați în dezbaterile în domeniul învățăturii" ; sfatul lui Iosef dovedește nețărmurita grijă pentru viitorul religiei.

Iată pentru ce nu e de mirare că, deși cel din urmă dintre patriarhi, Iosef e singurul pe care literatura noastră, atît cea cultă, cît și cea populară, l-a împodobit cu o coroană mult mai prețioasă decît cea faraonică, acordîndu-i denumirea de „Iosef Hatzadik", Iosef — omul dreptății.

Pentru bătrînii noștri

Zile cu ceasuri fierbinți, fierbinți pînă la incandescență, o zi în care fiecare gest, fiecare cuvînt rostit dobîndesc semnificații de inimă, de conștiință. România a scăpat de sinistra dictatură ceaușistă.

București, duminică 24 decembrie 1989. Dimineața ar putea părea liniștită pentru cei care întîmplător s-ar afla pe strada Popa Soare, în dreptul restaurantului ritual și ar privi obișnuita activitate efervescentă, aceasta, dacă în jur nu s-ar auzi, fără încetare, bătaia mitralierelor, a puștilor. În pofida primejdiei care amenință cele opt mașini, echipaje ale restaurantului ritual sînt pregătite să pornească cu containerele de mîncare pe obișnuitele trasee de fiecare zi, pentru a duce prînzul celor peste șapte sute de bătrîni singuri, fără nici un sprijin, fără familie, mulți țintuiți la pat de boală. Sînt membrii obștii noastre, de care se îngrijește Federația Comunităților Evreiești. Iată echipajul de pe traseul doi. Are de străbătut un drum dificil : sînt străzile din zona Pieței Palatului, Știrbei Vodă, adevărate puncte de foc. Gloanțele șuieră în jurul mașinii, dar șoferul conduce cu dibăcie, cu atenție, face ocoluri, ajungînd la locuința asistaților. Emoțiile, îngrijorarea, chiar frica sînt învinse, pentru ca vîrstnicii noștri să-și primească prînzul : o supă caldă, o mîncare cu carne și garnitură de legume. Nici de data aceasta nu lipsește felul trei, fructe sau prăjituri, după recomandarea medicului. Totul proaspăt, pregătit cașer.

Și iată un alt echipaj, în altă zonă fierbinte : cartierul Griviței, străzile din preajma Televiziunii. Însuflețiți de generoase sentimente umane, de responsabilitate, membrii echipajului reușesc să ajungă în casele unde sînt așteptați cu emoție, cu aceeași întrebare : „Cum ați reușit ?" Oameni în vîrstă și bolnavi, ca Arthur Sapira, soții Helfmann, Roza Herescu, ca și mulți alții, îi întîmpină cu lacrimi de mulțumire.

Am ales doar două caravane, dar aceleași aprecieri sînt meritate și celelalte echipaje care s-au aflat la datorie ceasuri în șir și zile în șir.

În acea zi de duminică, s-au distribuit peste trei mii de porții de mîncare, restaurantul ritual străduindu-se să asigure hrana asistaților și pentru ziua următoare. La buna desfășurare a traseelor a fost prezent, ca de obicei, Sigismund Weiner, din partea Serviciului de Asistență al Federației, prezent de la primele ore ale dimineții, distribuind medicamentele necesare, primite de la Cabinetul medical.

— Totul a fost bine organizat — ne asigură Iacob Asael, administrator adjunct al restaurantului ritual. Conducerea Comunității a fost, ca de obicei, aproape de noi, sprijinindu-ne tot timpul. Cea mai mare bucurie pentru noi a constituit-o numărul mare de telefoane de mulțumire primite de la asistați. „De necrezut — spuneau ei cu vocea tremurîndă — cum s-a ajuns pînă la noi".

Se cuvin calde cuvinte de mulțumire tuturor lucrătorilor noștri, evrei și nevrei, care, uniți, au colaborat pentru ca nimic să nu lipsească asistaților. Șoferul Aurel Pantaleru ne-a asigurat, în timpul acelor zile grele, dar pline de speranță, legume și fructe îndestulătoare necesare bucătăriei. Maria Enache a așteptat pînă s-a copt pîinea, ca s-o aducă proaspătă, echipa de la bucătărie a lucrat douăzeci și patru de ore în șir, lor alăturîndu-li-se echipa de cofetari. În acest timp au fost, de asemenea, asigurate mesele la restaurantul ritual pentru cei care se pot deplasa. Aceeași ordine, disciplină, medici la datorie, a domnit și la Căminele de bătrîni „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen" și „Martin Băluș".

Sîntem bucuroși să aflăm că și în celelalte localități ale țării — la Timișoara, Cluj, Iași ș.a. — comunitățile evreiești au fost la datorie în aceste zile de grea încercare prin care a trecut țara și că au putut contribui la rezolvarea unor probleme de înalt umanitarism.

Federația Comunităților Evreiești din România veghează asupra bătrînilor din obștea noastră, singuri, fără familie, bolnavi, fără nici un sprijin.

BATIA ZILBERMAN

FACSIMIL

Dl Moshe Krusel, din Ierusalim, ne trimite xerocopia documentului alăturat. Acesta conține o scrisoare de recomandare emisă de Rabinul Avram Leib Rosen „", rabinul comunității evreilor din Moinești (părintele Eminenței Sale) pentru YEȘIVA — școala de învățătură talmudică — din cartierul "MEA ȘEARIM" din Ierusalim.

Rabinul A. L. Rosen a fost rabin la Moinești între anii 1901—1916.

Remarcabilă este și iscălitura (sigiliu de mînă).

EMINENȚA SA și doamna dr. Moses Rosen s-au întors în țară

Între 22 noiembrie și 17 decembrie 1989, Eminența Sa și doamna dr. Moses Rosen au vizitat R.F. Germania, Statele Unite ale Americii, Portugalia și Anglia.

În R.F.G. au răspuns invitației președintelui și rabinului Comunității evreiești din Frankfurt, care au organizat o impresionantă sărbătorire a importantului eveniment pentru întregul iudaism mondial: împlinirea a patru decenii de binecuvîntată păstorire ca Șef Rabin al evreilor din România ale dlui dr. Moses Rosen.

Serviciile religioase, adunările publice, mesele festive organizate cu acest prilej s-au bucurat de o impresionantă participare a populației evreiești locale, care a venit în număr mare să îmbrățișeze și să omagieze pe ilustrul nostru conducător spiritual.

Sute de evrei originari din România și stabiliți la Frankfurt și-au manifestat recunoștința și dragostea față de dl Șef Rabin și față de soția Domniei Sale.

Rabinul Comunității, Ahron Daum, și diferiți conducători ai iudaismului din străvechea obște a Frankfurtului au subliniat în cuvîntări emoționante pilduitoarea și istorica activitate desfășurată în ultimii 41 de ani de către Eminența Sa.

În ziua de 27 noiembrie 1989 dl Șef Rabin și dna dr. Rosen au sosit la New York.

În cele nouă zile cît a durat vizita în S.U.A. dl Șef Rabin a desfășurat o intensă și rodnică activitate. A participat la mai multe ședințe ale diverselor forurii statutare ale „Joint"-ului (întrevederi cu președinta Sylvia Hassenfeld și vicepreședintele Michael Schneider, luări de cuvînt în dezbaterile Comitetului pentru Europa de Răsărit, la care au mai vorbit M. Dubkin, președintele acestui comitet și Cohen, șeful delegației „United Jewish Appeal" din Chicago, care ne-a vizitat recent, precum și Zvi Feine, director pentru România al organizației „Joint"). Toți oratorii au exprimat calde mulțumiri Domnului Șef Rabin și Federației Comunităților Evreiești din R. S. România pentru exemplara activitate socială ce o prestează zi de zi în ajutorul evreilor bătrîni, bolnavi și singuri din România.

Domnul Șef Rabin și soția d-sale au luat parte la ședința plenară a „Board"-ului Organizației „Joint" și la o recepție impresionantă organizată în saloanele Muzeului Evreiesc din New York.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a avut mai multe întîlniri prietenești cu Rabinul și doamna Arthur Schneier, cu secretarul general al Congresului Mondial Evreiesc, dr. Israel Singer, cu directorul acestei organizații, Ilan Steinberg, cu directorul Fundației „Memorial Foundation for Jewish Culture", Jerry Hochbaum și cu mulți alți rabini și conducători ai iudaismului american.

Șabatul din 2 decembrie 1989 (4 Kislev — Parșat Toldot) l-au petrecut în mijlocul familiei, la verii lor Nachman Rosen și Efraim Rosen din Brooklyn.

Eminența Sa a rostit o predică plină de învățătura Torei, la pericopa Toldot în sinagoga „Shomrei Emuna", la care au luat parte un mare număr de credincioși din cartierul „Borro Park".

Rabinul sinagogii, A. Pollack, l-a salutat în cuvinte emoționante pe acel pe care l-a numit „legenda vie" a iudaismului contemporan.

La Washington, Eminența Sa a fost invitat la o lungă și cordială întrevedere de către adjunctul secretarului de stat al S.U.A., dl Lawrence Eagleburger.

La Departamentul de Stat, Eminența Sa s-a întîlnit cu dl Ioshua Gilder, din Direcția „Human Rights", și cu dnii Hooper și Baker din „Desk"-ul Romania de la acest Departament.

S-a discutat darea de seamă a dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen asupra situației comunităților evreiești din România.

Un subiect care s-a bucurat de deosebită atenție și aprobare din partea forurilor americane a fost în legătură cu tezele dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen privind problema iudaismului din Uniunea Sovietică, în lumina evenimentelor din ultimii ani.

La Lisabona, unde dl Șef Rabin și dna Rosen au sosit vineri 8 decembrie 1989, ei au luat parte la ședința „Consiliului European al Serviciilor Comunitare Evreiești" de sub președinția dlui Fritz Holländer.

A luat parte dl Itzhak Navon, fost președinte al Statului Israel, actual viceprim ministru al guvernului și ministru al educației și culturii.

Dl Șef Rabin a făcut în fața Congresului o amplă expunere asupra actualei situații a Comunității Evreilor din România.

La discutarea situației generale a evreilor din Răsăritul Europei, în lumina ultimelor evenimente, cuvîntul dlui Șef Rabin, ascultat cu mare interes, a constituit o importantă luare de atitudine în legătură cu pericolul fascismului și antisemitismului, care devin amenințătoare.

Între 12 și 17 decembrie, dl Șef Rabin a lucrat la Londra, la ultimele corecturi la cartea sa de memorii, care a intrat la tipar în marea editură mondială „Weidenfeld and Nicholson".

Dl Șef Rabin a avut o prietenească întîlnire cu lordul Jacobovits, Șef-Rabinul Marii Britanii, în ziua de 15 decembrie 1989.

La 17 decembrie 1989, Eminența Sa și doamna dr. Rosen s-au înapoiat în țară.

Despre „DOS PINTELE ID"[1]

Șef Rabinul dr. Moses Rosen oaspete al Comunității Evreilor din Frankfurt

„Sînt un rabin, dar nu sînt un rabin făcător de minuni"; așa a sunat motto-ul vizitei Șef Rabinului Dr. David Moses Rosen de la 24—27 noiembrie la Frankfurt.

Cu toate acestea a fost adesea vorba de minuni cînd a vorbit despre istoria postbelică a iudaismului în România.

Șef Rabinul Rosen a venit la Frankfurt împreună cu soția sa la invitația Rabinului Ahron Daum și a Comunității Evreilor din Frankfurt.

În centrul vizitei sale a fost sărbătorirea de la 26 noiembrie în marea sinagogă WESTEND, care s-a organizat în cinstea D-sale „cu ocazia celor 40 de ani de activitate binecuvîntată pentru evreii din întreaga lume".

În afară de prelegerea ținută de Șef Rabinul Dr. Moses Rosen cu subiectul „Iudaismul român în trecut și în prezent și situația evreilor din Europa Răsăriteană, în lumina actualelor evenimente", au fost mai multe posibilități de informare de la prima sursă asupra situației evreilor din România și din U.R.S.S.

Am avut posibilitatea să vorbim cu Șef Rabinul Rosen nu numai la serviciul divin de Șabat, ci și sîmbătă seara, la o reuniune ce a avut loc la restaurantul cașer „Regele David", la care s-au întîlnit, la invitația Rabinului Daum și a soției sale, în special membri ai comunităților evreilor din România, ca și la kiduș, care s-a dat după ora solemnă de la sinagogă, de către familia Blodinger.

Tineretul a ținut de asemenea să se întîlnească cu Șef Rabinul Rosen la Centrul tineretului și și-a îmbogățit cunoștințele cu această ocazie.

Îți făcea plăcere că un oaspete care aparține personalităților conducătoare ale lumii evreiești a a părut ca o modestă și prietenoasă persoană.

La toate întrebările care s-au pus, a dat răspunsuri temeinice, serioase și de multe ori cu mult umor.

Șef Rabinul Dr. David Moses Rosen este încă în timpul vieții sale o figură de legendă. S-a născut în anul 1912 la Moinești, în România. A primit învățătura Torei de la tatăl său și certificarea rabinică de la importante autorități religioase din România: Rabinul Haim Rabinovici și Rabinul Moșe Berger din București ca și Șef Rabinul Dr. Abraham Jaacov Mark din Cernăuți.

În afara situației sale rabinice, a absolvit și studiile juridice la Universitatea din București. Primul său post de rabin a fost la Fălticeni.

În anul 1940, de Rosh Hașana, a devenit rabinul congregației bucureștene „Reșit Dat" și „Bet-El".

După cel de-al doilea război mondial a fost ales ca rabin al Sinagogii Mari din București, unde a funcționat marele învățat Malbim (1809—1879).

În anul 1948, Congresul rabinilor din România și conducerea comunităților din această țară l-au ales ca Șef Rabin al României, alegere care s-a dovedit fericită pentru evreii de acolo.

Primii ani în noua sa misiune au fost ani de luptă împotriva „Jewsekim"-ilor, comuniști evrei care au vrut să desființeze orice urmă de religie și tradiție evreiască.

În același timp a trebuit să se lichideze și resturile fascismului. Deoarece în timpul regimului stalinist nu se tolera nici un fel de opoziție, Șef Rabinul Rosen s-a găsit de multe ori cu viața în pericol. A putea supraviețui acestei epoci el consideră ca o minune cerească, în special împrejurarea că Stalin a murit în noaptea de Purim, în anul 1953, cînd el și soția sa se găseau de-acum acuzați ca dușmani ai regimului și se aflau pe lista candidaților la moarte. Moartea lui Stalin i-a salvat viața.

În nici un moment Șef Rabinul Rosen nu a încercat să renunțe la țelul vieții sale și anume ca să păstreze la cei 450.000 evrei care au supraviețuit Holocaustului, identitatea evreiască și să lupte contra tendințelor de asimilare.

Rezultatul strădaniilor sale se văd în cifra de 97% a evreilor români care în acest timp au emigrat în Israel. În același timp Șef Rabinul se îngrijește de cei 21.000 de evrei rămași acolo cu niște instituții culturale care pot constitui un model.

De asemenea, bătrînii, care sînt în majoritate în 67 de comunități, pot să și facă rugăciunea în 38 din cele 81 de sinagogi existente. Într-un număr de 11 restaurante rituale, mănîncă zilnic 4500 persoane, toate acestea cu ajutorul Jointului, care acoperă 80% din cheltuieli, în timp ce Federația Comunităților Evreiești din România îngrijește de restul de 20%. Există un serviciu de haine, un serviciu ambulant care duce bătrînilor și bolnavilor „meals on wheels"[2]; de asemenea există cămine de bătrîni și case de odihnă.

Dacă se situează toate acestea pe fundalul mizeriei din România, atunci pe drept cuvînt realizările Șef Rabinului Rosen ating limitele unui miracol.

Tineretului și educației sale sioniste, Domnia Sa îi acordă o atenție specială.

Șef Rabinul Rosen a organizat un număr de cursuri de Talmud Tora în țară și personal se ocupă de corurile și orchestrele tineretului, care au căpătat între timp un renume internațional.

Această idee educatoare a dat roade pentru că majoritatea acestor tineri merg cu aprobarea guvernului, după terminarea studiilor, în Israel, în spiritul lozincii sale: „La anul la Ierusalim".

Șef Rabinul Rosen este, din anul 1957, deputat în Parlamentul României. El depune muncă neobosită pentru frații și surorile sale. Se îngrijește și de hrana lor spirituală.

Începînd din anul 1956 el redactează o revistă evreiască bilunară, care apare în 4 limbi: română, engleză, ivrit și idiș. Această revistă și cărțile sale sînt studiate și de seminariștii Bisericii Ortodoxe din România.

Șef Rabinul Rosen este membru al Executivei Congresului Mondial Evreiesc și al conducerii Universității Ebraice din Ierusalim. Universitatea Bar Ilan din Ramat Gan a creat o catedră pe numele său pentru studierea istoriei iudaismului român. Cu bogatele resurse care îi stau la îndemînă, au fost editate, pînă azi, două volume în România.

În anul 1965, Șef Rabinul Dr. Rosen a reușit să trimită din România în Israel 4000 de suluri sfinte, iar din anul 1985 a putut preda Universității Bar Ilan 30.000 de cărți sfinte.

Pentru a omagia opera sa și meritele sale pentru iudaism, a primit, în anul 1986, din mîinile președintelui Statului Israel, premiul Zalman Șazar, iar din partea lui „Yeshiva University" din New-York i s-a oferit doctoratul de onoare.

Această înaltă vizită a fost de mare importanță și de un interes deosebit, dar și oaspeții s-au resimțit și aceștia erau vizibil impresionați de identitatea vieții evreiești în Comunitatea din Frankfurt și de cuvintele calde de mulțumire și încurajare ale Rabinului Daum, care l-a caracterizat ca model și învățătorul său.

Entuziasmul de neînvins al acestui — poate totuși „rabin făcător de minuni" — care conduce poporul său cu înțelepciune și cu atenție în a-l scoate din pericolul Diasporei și a-l duce în Israel, este molipsitor.

Memoriile sale vor apărea curînd la Londra și, desigur, și la noi în țară (în R.F.G. — n.r.) se vor găsi mulți cititori.

Pentru evreii care trăiesc în afara Israelului, el consideră că acest stat este o balustradă care dă tuturor siguranța că e un suport de care se pot sprijini, iar el singur se bucură că, o dată cu fiecare nou emigrat în Israel, comunitatea sa devine mai mică, deși „dos pintele id" din România îi apare ca o minune, ca și luminarea de Hanuka: care dă lumină de la această comunitate mică către Israel.

[1] **„dos pintele id"**, expresie în limbat idiș pentru o scînteie de iudaism care mocnește în sufletul fiecărui evreu (N.R.)

[2] „mîncare pe roate" adică 8 furgonete care duc zilnic mîncare rituală caldă, medicamente, o femeie de serviciu pentru curățenie la peste 700 de bătrîni bolnavi și singuri, în București.

ELVIRA GRÖZINGER

(Traducere din „Algemeine Jüdische Wochenzeitung", Bonn — R. F. Germania, nr. 44/51—52 — 22/29 dec. 1989)

Președintele Portugaliei a primit în audiență pe fruntașii iudaismului european

Președintele Portugaliei, Mario Soares, a primit în audiență, în ziua de 11 decembrie 1989, o delegație a Consiliului European al Serviciilor Comunitare Evreiești, din care au făcut parte Fritz Holländer, președintele Consiliului, Șef Rabin dr. Moses Rosen și alți fruntași ai Comunităților evreiești europene.

Delegația a fost însoțită de dl Itzhak Navon, fost președinte al Statului Israel, actual viceprim-ministru și ministru al educației și culturii.

A avut loc un cordial schimb de vederi. Desprindem din cuvîntarea președintelui Soares următoarea semnificativă declarație:

„Evreii au adus o uriașă contribuție la marile descoperiri geografice ale Portugaliei de la care se împlinesc cinci sute de ani în 1992. Munca, hărnicia, priceperea și devotamentul lor au constituit o prețioasă contribuție la cultura, știința și civilizația noastră.

Vom comemora, însă, în același an 1992, și o jumătate de mileniu de la trista și dureroasa izgonire a evreilor din Peninsula Iberică.

S-a dovedit, o dată mai mult, că ori de cîte ori evreii au fost nevoiți să părăsească țara în care ei au investit vlaga și talentele lor acest eveniment a fost începutul decadenței țării.

Ne bucură deci să vă salutăm aici, la Lisabona, pe voi, reprezentanți ai evreimii europene, și să vă exprim prețuirea și dragostea noastră".

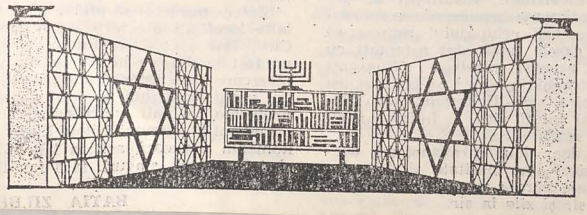

RÎS ȘI LACRIMI

ȘALOM ALEHEM

TATĂL CĂTRE FIU :

„...ce ți-aș putea spune, scumpul meu fiu ?... urmează-ți cu aceeași hotărîre și tărie calea ce ți-ai bătătorit-o, dar evreismul tău limpede și limpezit să fie încrustat în inima ta și să te conducă pe toate treptele dreptății și omenici în toate zilele vieții ce ți-a fost hărăzită de Dumnezeu..."

(Menahem Nuhăm Rabinovici)

PROFESIUNE DE CREDINȚĂ :

„Va fi mai bine să-mi pomenească numele prin rîsete, decît să nu mi-l pomenească deloc.

Copiii și nepoții mei... originea lor evreiască îi rog s-o păzească. Acei dintre copiii mei care se vor lepăda de neamul lor, pentru a îmbrățișa o altă credință, se vor fi șters singuri, prin acest... fapt, din rîndurile familiei mele..."

„...cea mai bună moarte e viața — și cel mai bun roman e viața fiecăruia dintre noi..."

(Șalom Alehem)

DIN „EPITAFUL LUI ȘALOM ALEHEM" — *scris de el însuși și gravat pe mormîntul său :*

„Aicea zace un evreu de rînd
Ce-a scris pe limba lui pentru popor.
El pentru omul simplu-a fost oricînd
Povestitorul tobă de umor.

Viața o lua în zeflemea,
Făcînd pe seama ei amare glume.
Dar lumea toată de-o înveselea
El, bietul, o ducea ca vai de lume..."

OMAGIU SCRIITORULUI :

„Am primit cartea dumneavoastră [Băiețelul Motl], am citit-o, am rîs și am plîns. Ciudată carte ! Toată strălucește de o minunată, bună și înțeleaptă dragoste pentru popor, sentiment atît de rar în zilele noastre."

(Maxim Gorki)

„Menahem Mendel este simbolic sub multiple aspecte. El este evreul rus sub regimul țarist, lipsit de drepturi umane, rupt de agricultură, exclus din industrie, împiedicat să învețe și silit astfel să trăiască din aer... El este, de asemenea, omul modern, care și-a pierdut rădăcinile, rătăcit în orașul mare, neadaptat încă la complicațiile noii civilizații urbane. Ar putea fi considerat un Don Quijote... sau, dacă-l privim mai adînc, el reprezintă sufletul uman veșnic".

(Marie-Waife-Goldberg)

„...Șalom Alehem a salvat nesecatul izvor de spiritualitate iudaică ce a fost «ștetl»-ul, tîrgușorul evreiesc din Rusia, România sau Polonia, Iehupeț sau Boiberek..."

„...Opera lui ne evocă cu o forță deosebită acea lume care a fecundat înțelepciune, care a răspîndit cultură, care a înaripat suflete timp de o mie de ani. Tîrgușorul evreiesc a pulsat de viață intensă și a constituit izvorul nesfîrșit al creației iudaice de pretutindeni...

Șalom Alehem n-a creat eroi, dîndu-le viață : el a făcut ceva mai mult. A privit o lume pe care forțele întunecate ale fascismului o meniseră morții. A privit-o, a iubit-o și, prin talentul și dragostea sa, a salvat-o, dăruindu-i nemurirea..."

(Șef Rabin dr. Moses Rosen)

„Șalom Alehem a fost unul dintre cei mai străluciți scriitori de limbă idiș. Recunoașterea și popularitatea sa ca scriitor a fost aproape instantanee. El a fost aclamat nu numai de criticii literaturii idiș, ci și de marii scriitori contemporani (...). El a fost comparat cu Gogol în Rusia și cu Dickens în Anglia și este apreciat ca unul dintre cei trei clasici ai literaturii idiș moderne."

(B. Z. Goldberg)

„Dintre toți evreii lui Șalom Alehem, cel mai celebru este, fără îndoială, Tevie.

Acest sărman lăptar... acest Moș Goriot al mizeriei evreiești, acest Don Quijote sau acest Panza al 'ilusiilor evreiești, acest Eclesiast sau acest Iov al umorului evreiesc se va situa... printre numeroasele figuri tipice, obscure, create de geniile marilor rase..."

(Edmond Fleg)

„...Un umor puternic, sobru, irezistibil, care caracterizează admirabil o stare de lucruri dată, redă în chip desăvîrșit anumite tipuri, în toată înfățișarea lor naturală, în plină viață, în plină mișcare, în plină agitație, în alergare grăbită după pîine, după carte, după ideal, după dreptate și libertate, după tot ce frămîntă, după tot ce înalță și coboară viața noastră și pe cea trupească și pe cea sufletească...

Șalom Alehem se arată în opera sa și un mare cunoscător al sufletului omenesc..."

(Horia Carp)

„E o artă a bunei literaturi satirice pe care Șalom Alehem o posedă ca puțini alții. El spune parcă în glumă adevăruri ucigătoare, dă impresia că rîde de se prăpădește în fața unor lucruri jalnice. Acesta este, de fapt, felul de a plînge — ca să folosim butada unui dramaturg român — al tuturor scriitorilor satirici..."

„...un omagiu adus unui mare scriitor cu ocazia întîlnirii cu una din operele sale cele mai izbutite. Noi îi prețuim pe scriitorii care, în condițiile atît de vitrege în trecut, au avut curajul rîsului. Căci era desigur un act de curaj să rîzi sub sabia lui Damocles, știind că, cu cît hohotele tale vor fi mai puternice, cu atît îți va fi mai amenințat capul. Iar printre acești înaintași ai satirei universale, criticii severi ai nedreptăților sociale din vremea lor, propovăduitori ai zîmbetului și ai bunei dispoziții pe pămînt, se numără și scriitorul oamenilor necăjiți și mereu agitați, scriitor al cărui pseudonim înseamnă «pace vouă» — Șalom Alehem..."

(Marin Sorescu)

„Dar, n-au oare, și evreii — gînditori care au zîmbit și au rîs ?
Evreii au astfel de gînditori.
Dar zîmbetul și rîsul acestora ascunde o lume de amărăciuni ce-și găsește expresia într-o anumită afectare ironică.
Șalom Alehem, I. L. Peretz și ceilalți rîd în aparență. Sufletul lor însă tremură și plînge. Rasa trăiește și în acești poeți intens..."

(I. Peltz)

Grupaj realizat de EVELIN FONEA

O POVESTIRE DE ȘALOM ALEHEM

JUCĂTORUL DE ȘAH

ntr-o zi, caleașca falnică a unui prinț opri în fața magheriței bunicului u, care era ceasornicar. Prințul coborî caleașcă și intră în magherniță, urt de doi curteni în uniformă bogat podobită cu decorații.

— Unde e evreul cu numele de Ruben binstein ? — strigă prințul.

bunicul se înspăimîntă mai întîi. Dar stăpîni și răspunse :

— Chiar eu sînt evreul Rubinstein.

tunci prințul îi aruncă o privire binetoare și prietenească :

— Dacă tu ești evreul Rubinstein, sînt se poate de încîntat. Poruncește să aducă samovarul și totodată jocul de . Mi s-a spus că nimeni nu te-a făcut șah mat...

partidă de șah, apoi alta și alta... ovarul golit ; mîncară dulceață și jituri făcute de bunica.

fară, împrejurul caleștii, se adunase tă lume și fiecare își dădea cu pă-a. Unul spunea că prințul venise cu ordin din partea stăpînirii ca să facă erchezație deoarece ceasornicarul era novățit de înșelătorie : cică ar fi inuințat în lucrul lui aur fals sau va l-ar fi pîrît pe nedrept de aceasta.

un gură-cască nu îndrăzni să pă-dă înlăuntrul magheriței, în ciuda ozității arzătoare ce îi frămînta pe

ințul era un minunat jucător de șah. ce nu l-a împiedicat să fie bătut bunicul, care mereu îl făcea șah mat.

m toate au un sfîrșit pe lumea asta, ocul lor se isprăvi în cele din urmă. etul prinț se ridică, întinse două de-tovarășului său de joc și zise :

Ascultă, Ruben Rubinstein, adevărul m-ai bătut și răsbătut. Ești cel mai jucător de șah, nu numai din guvern-întul meu, ci din întreaga împărăție. e chiar din lumea întreagă. Și mă fericit, în ce mă privește, că am cinstea și plăcerea să mă iau la cere cu unul ca tine. Fii încredințat le acum înainte numele tău va fi tindeni cunoscut. Îți voi răspîndi printre miniștri, voi vorbi despre la curte...

iniștri ! Curte !" Bunicului nu-i ve-să creadă că toate acestea erau a.

Dar cine e Măria Voastră ? — în-el cu sfială.

Eu — răspunse nobilul oaspe — guvernatorul acestei provincii, și își ă pieptul înzorzonat...

Din nou bunicul fu cuprins de spaimă. Să bați un guvernator ! Dacă ar fi știut, ar fi făcut, desigur, în așa fel încît să piardă, o dată sau de două ori.

Totuși, guvernatorul își luă cu bunăvoință rămas bun și plecă.

Atunci, mulțimea de gură-cască năvăli în magherniță. Și cînd se lăți vestea că acela care mîncase bătaie la jocul de șah fusese însuși guvernatorul, gesturile și exclamațiile de mirare nu mai conteniră. În zilele ce urmară, în săptămînile și lunile care trecură după această întîmplare, se vorbi încă mult despre ea. Apoi, totul fu uitat, căci alte întîmplări absorbiră gîndurile oamenilor. Și chiar bunicul uită, fiindcă alte partide de șah urmară, fără să mai vorbim de grijile legate de cîștigul pîinii de toate zilele. Apoi, veni ajunul sărbătorilor de Pesah. Bunicul stătea la masa lui de lucru, cu lupa la ochi, chinuindu-se să repare un ceas. În casă nu se găsea nici o fărîmă de azimă pentru Pesah și copiii n-aveau nici încălțări, nici cămăși. „Ce-o să ne facem ?" — se întrebă bunicul, cînd iată că ușa se deschise și doi jandarmi intrară înăuntru.

— Pojalusta — ziseră ei, și bunicul își aminti îndată de guvernator și de făgăduielile lui. Dacă ceasul răsplății sunase, era desigur în clipa cea mai potrivită. Da, poate guvernatorul o să-l umple acum de daruri. Se mai abătuse astfel norocul și asupra altora : se mai întîmplase ca un evreu să ajungă om bogat peste noapte, datorită hatîrului unui prinț, și să nu mai cunoască nici el, nici urmașii lui sărăcia. Jandarmii îl lămuriră pe bunicul, că trebuie să pornească de îndată, pe jos, spre capitala împărăției.

— La Petersburg ? Pe jos ?

— Da.

— Și pentru ce ? Mai multe nu știau să-i spună. Așa era porunca pe care o primiseră și pe care i-o aduceau la cunoștință. „Fără îndoială — adăugară ei —, ai făcut niscaiva matrapazlîcuri, mărturisește-te mai bine cum s-a întîmplat ?" Bunicul jură pe Dumnezeul lui că e nevinovat, că în toată viața lui nu făcuse rău nici unei musculițe și că tîrgul întreg era martorul purtării lui cinstite. Dar cu toate acestea îl duseră cu ei și deoarece în porunca primită de jandarmi se spunea că evreul trebuie predat la Petersburg, asta însemna desigur că bătrînul urma să fie încolonat într-un convoi de ocnași, cu lanțuri la picioare. De cele mai multe ori, jumătate din numărul celor ce făceau parte dintr-un astfel de convoi pierea pe drum, de istovire și mizerie. Dar bunicul era om zdravăn, care nu se da bătut cu una, cu două. Avea în el puterea sufletească a adevăratului credincios și seninătatea înțeleptului. Toți locuitorii tîrgului îl însoțiră o bucată de drum și, deși ținta cea mai obișnuită a unui convoi era Siberia, nimeni nu voia să-și ia rămas bun pentru totdeauna de la el și nici să-l lase să rostească rugăciunea celui ce se pregătește de moarte. Plînseră cu toții de mila lui, încredințîndu-l însă că nu peste mult se va întoarce acasă.

Cît ținu vara, convoiul de ocnași își urmă drumul. În temnițele de la popasuri, prizonierii se opreau adesea săptămîni întregi, căci de fiecare dată se formau noi convoiuri de osîndiți. Cînd nenorociții ajunseră în sfîrșit la Petersburg, bunicul fu închis într-unul din acele sinistre beciuri numite „morminte", în care nu poți să stai în picioare, nici culcat, nici șezînd și nici ghemuit.

În cripta asta trebui într-adevăr să se resemneze să rostească rugăciunea celui ce se pregătea să moară, căci îngerul morții stătea mereu înaintea lui.

Între timp, locuitorii tîrgului făcură nenumărate intervenții pentru bunicul. Strînseră bani, prin colectă, dînd sume mari avocaților și altor funcționari de la tribunale. Aceștia primiră banii, mai cerură alții, pentru ca apoi să explice cu mult bun simț de ce era cu neputință să facă ceva pentru bunicul : poate fi dovedită nevinovăția unui hoț de cai, spuseră ei, căci se știe fapta de care e învinovățit. Dar cum să aperi un om care nu e învinovățit de nimic ?

Și cine știe ? Din moment ce autoritățile nu vor să dea pe față acuzația ce i se aduce bătrînului ceasornicar, poate că e vorba de o crimă politică, de o crimă de stat ce nu poate fi dezvăluită ! Or, nu putem să intervenim pentru un criminal politic, căci o astfel de intervenție e prin ea însăși o crimă politică... Dar iată că veni și ziua în care poarta temniței se deschise. Alți doi jandarmi, înarmați din cap pînă în picioare, așezară pe bunicul meu, mai mult mort decît viu, pe scaunul unei birje. Urma, desigur, să fie dus la judecată. Orice condamnare, chiar spînzurătoarea sau eșafodul, era preferabilă beciului.

Birja se opri în fața unei fortărețe. Bunicul fu silit să coboare și îl conduseră într-o odaie, unde i se spuse să se dezbrace pînă la piele. Apoi îl îmbăiară ; jandarmii îl curățiră de sus pînă jos. Apoi urcă iarăși în birjă și aceasta se opri în fața unui palat împodobit cu acvile. I se spuse bunicului că nu trebuie să se teamă și că n-avea voie să tremure. În tovărășia jandarmilor, trecu prin fața unui șir de generali cu epoleți de aur. Și astfel își dădu seama că va fi înfățișat împăratului. Deodată, se trezi într-o sală împodobită cu picturi minunate. În fața lui se afla un bărbat înalt, cu favoriți lungi. Și urmă acest dialog :

Împăratul : Cum te cheamă ?

Bunicul Rubinstein : Ruben Rubinstein.

Împăratul : Ce vîrstă ai ?

Bunicul Rubinstein : Cincizeci și șapte de ani.

Împăratul : Cine te-a învățat să joci șah ?

Bunicul Rubinstein : În familia noastră toți au jucat șah, din tată în fiu.

Împăratul : Se spune că tu ești cel mai bun jucător de șah din întreaga împărăție...

La această afirmație, bunicul voi să răspundă că ar fi fost mai bine pentru el să nu fie cel mai bun jucător de șah din respectiva împărăție. Împăratul ar fi întrebat : „De ce ?". Și bunicul s-ar fi plîns de felul în care era tratat tocmai campionul de șah din Rusia, pe care împăratul voia să-l cunoască. Dar timpul fixat pentru audiență trecuse. Împăratul făcu un semn ușor cu mîna.

Generalii se apropiară și cei doi jandarmi îl conduseră pe bunicul afară. În curte, îi spuseră că e liber și că trebuie să se întoarcă imediat acasă, deoarece evreii nu aveau dreptul să stea în capitala împărăției. Încălcarea acestei interdicții era un delict foarte grav

STIRI ȘI STIRI

■ CINSTIRE

Prof. Haim Beinart de la Universitatea Ebraică din Ierusalim a primit recent înaltul titlu de Doctor Honoris Causa al Universității din Madrid, pentru meritele sale în cercetarea istoriei evreilor din Spania.

■ GENEROZITATE

Cel mai vîrstnic și unul dintre cei mai populari actori de comedie din S.U.A. continuă să fie George Burns. El și-a sărbătorit recent cea de-a 93-a aniversare. Cu această ocazie, a donat un milion de dolari instituției Cedars-Sinai Medical Center din Los Angeles. Și acesta nu e primul dar pe care el îl oferă instituțiilor de binefacere iudaice.

■ TRANSPLANT

În Israel a fost efectuat un transplant de pancreas. Este primul de acest gen. Operația a fost efectuată la spitalul Bellinson din Petah Tikva și a durat nouă ore. Pacientul, Amram Zimri, în vîrstă de 47 de ani, tată a doi copii, a fost bolnav de diabet din copilărie.

Medicii israelieni afirmă că omul, în caz extrem, poate trăi și fără acest organ, dar există pericolul îmbolnăvirii de diabet.

■ CULTURALĂ

La bicentenarul Revoluției Franceze, posturile de radio și televiziune au dedicat evenimentului mai multe emisiuni prin care au fost evocate momente ale emancipării evreilor din această țară. Același eveniment a fost abordat într-o serie de

noi apariții de carte semnate de cunoscuți scriitori evrei. Astfel, Robert Badinter este autorul lucrării „Liberi și egali — emanciparea evreilor în timpul Revoluției Franceze 1789—1791"; Raphael Drai și Patrik Girard, au scris cartea intitulată „Revoluția Franceză și evreii", pentru a nu cita decît două dintre ele.

■ ÎNTOARCERE LA IUDAISM

Suzi Stocken, evreică din Midlands (Marea Britanie), care nu-și cunoștea identitatea reală, și-a redescoperit familia anul acesta, după 50 de ani de cînd Holocaustul a despărțit-o de ai săi.

Povestirea ei, ce a luminat ca o concluzie întrunirea celor care au beneficiat de programul de ajutorare a copiilor evrei de a evada din infernul nazist, program organizat de evreii din Marea Britanie, a fost reluată de Secția de emisiuni religioase a televiziunii britanice, transformată în prin de la înființării

leviziune, în care Suzi își relatează viața unei reportere, Michele Guiness, începînd din momentul sosirii în Anglia, împreună cu sora ei geamănă, Lotte, în vîrstă de 3 ani, direct dintr-un orfelinat al copiilor evrei din München. Interesant este și interviul pe care Michele Guiness îl ia soțului lui Suzi, Alan Stocken. El a declarat că a fost fericit că Suzi, care la căsătorie purta numele străin Grau, dat de părinții adoptivi, s-a întors cu tot sufletul la iudaism.

■ ANIVERSARE

Sinagoga Touro, din Newport (Statele Unite), a împlinit 225 de ani de la înființare. Fondată în secolul al XVIII-lea, pe cînd America mai era dependentă de Marea Britanie, sinagoga este cea mai veche din S.U.A.

La festivitățile de sărbătorire a participat violonista Rivka Solani. Harold Sebag-Montefiore, descendent direct al unuia dintre primii enoriași ai sinagogii și fost președinte al Asociației Evreilor din Marea Britanie, a citit o scrisoare aparținînd lui George Washington, primul președinte al Statelor Unite, în urma vizitei sale acolo, în anul 1790. În scrisoare, președintele Washington își declara adeziunea la ideea de libertate religioasă. Scrisoarea e citită anual în sinagogi, cu prilejul vizitelor autorităților de stat.

■ VLADIMIR ASKENAZI

Acestui mare muzician, care trăiește la Londra, dar este așteptat în sălile de concert din toate marile capitale ale lumii, televiziunea franceză i-a dedicat un foarte cuprinzător documentar. Au fost înfățișate date despre copilăria sa, despre formarea sa ca ilustru artist. Foarte tînăr fiind, a fost laureat al prestigioaselor premii „Chopin" și „Ceaikovski". Au fost evidențiate momente de afirmare din strălucita sa carieră de pianist, considerații asupra artei sale interpretative. Askenazi a cucerit publicul și de data aceasta prin mijlocirea micului ecran.

■ NOU MUSICAL

Studiourile de film din Odessa pregătesc un musical după cunoscuta piesă „Stele căzătoare" de Șalom Alehem. Filmările urmează a fi făcute în locurile unde se petrece acțiunea: la Lvov, Viena, Londra, New York.

■ FILM

Pe ecranele franceze rulează în prezent filmul „Visătorii" al regizorului israelian Ury Barabasch, cunoscut pentru o altă realizare de succes, „Dincolo de ziduri". Noul său film este o coproducție internațională, cu o distribuție de excepție: Kelly Mac Gillis, John Shea și Christine Boisson. Turnat pe înălțimile Galilului, filmul istorisește întîmplările unui grup de tineri evrei care, înaripați de idealul reconstrucției Căminului Național, deșelenesc pămînturile, construiesc case, înfruntînd fără teamă toate greutățile. Viața se desfășoară cu întîmplări cotidiene, cu povestile ei de iubire, naștere și moarte.

■ PREMIU

Cotidianul orașului francez Toulouse a lansat un mare concurs pe tema „Revoluția Franceză", adresat școlilor primare din regiunea Midi Pyrénées. Complexul școlar evreiesc „Gan Rași", alcătuit din grădinița de copii și o școală primară, a participat la această întrecere școlară, fiind unul din cei șase laureați. Copiii de la școala evreiască au avut ideea originală de a alcătui un jurnal al Revoluției Franceze, în care au

comunității evreiești din Toulouse și ale vieții sale tradiționale și culturale de-a lungul timpului.

■ ORAȘE ÎNFRĂȚITE

Încă două orașe, unul francez — Compiègne, celălalt israelian — Tivon, s-au înfrățit recent, angajîndu-se în strîngerea legăturilor de prietenie și cunoaștere reciprocă, prin schimburi culturale, științifice, vizite. Această frumoasă inițiativă aparține lui Gérard Alexandre, originar din Compiègne, care a făcut Alia în Israel, stabilindu-se în Tivon. Primarii celor două orașe s-au întîlnit pentru a sărbători evenimentul, în prezența conducerii comunității evreilor din Compiègne, a autorităților locale, a reprezentanților israelieni.

■ CULTURĂ EVREIASCA

Pe această temă, Centrul evreiesc de cultură, recent inaugurat la Moscova, a organizat un bogat program cu concursul a numeroși artiști din capitala sovietică și din Leningrad. O recentă expoziție de pictură, o

seară literară dedicată lui Mihoels au și atras un public numeros.

Sub egida Centrului, un grup de etnosociologi întreprind o cercetare în vederea cunoașterii unor locuri, case, clădiri, instituții legate de viața de odinioară a comunității evreiești moscovite.

„Înapoi acasă" este titlul sub care vor avea loc convorbiri cu bătrîni cunoscători ai vechilor legende și cîntece idiș. La acestea se adaugă inaugurarea unor cursuri de limbă ebraică și idiș. Centrul a reușit să atragă în jurul său un public care aderă la acțiunile sale și care, ca semn de simpatie, i-a dăruit documente și vechi monede, tot ce poate pune în valoare istoria locală a evreilor.

■ ÎN VARȘOVIA

Vor fi supuse unor schimbări locurile memoriale dedicate eroilor Ghetoului de la Varșovia. Alături de impunătorul monument al insurecției din Ghetoul Varșoviei, urmează să se afle centrul culturii și martirajului evreilor polonezi. Profesorul Ryszyrd Karlowicz, de la Politehnica din Varșovia, elaborează un studiu-program arhitectonic, pe baza căruia se va anunța un concurs de proiecte privind amenajarea acestui spațiu. Lucrările vor dura circa un an.

■ CONFERINȚA

La Londra a avut loc o importantă conferință internațională a cercetătorilor care se ocupă de urmărirea criminalilor de război aflați în Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Canada și Australia.

Scopul conferinței, intitulată: Timp pentru dreptate", a fost

acela de a atrage atenția Parlamentului să pună pe ordinea de zi a discuțiilor o schimbare în jurisdicția britanică, permițînd urmărirea judiciară a criminalilor de război naziști, ce s-au strecurat în Marea Britanie du anul 1945.

A luat parte Sir Thomas Hetherington, fost director al Secției de urmăriri penale, care a condus o anchetă de 18 luni împotriva celor suspecți de a fi criminali de război și care a cerut cu tărie ca aceștia să fie aduși în fața justiției.

Printre participanți s-au numărat lordul Elwyn Jones, fost procuror în procesul de la Nürnberg, Kitty Hart, supraviețuitoare a lagărului morții de la Auschwitz și autoare a unei cărți despre infernul nazist și Neal Sher, director al Serviciului de investigații speciale din Departamentul Justiției al Statelor Unite ale Americii.

■ IN MEMORIAM

Pe casa cu nr. 6 de pe Oppolzergasse din Viena a fost fixată o placă comemorativă în amintirea celebrului otorinolaringolog evreu Heinrich Neumann von Hethars. În 1938, el s-a refugiat în S.U.A., unde și-a intensificat activitatea de ajutorare a coreligionarilor săi din Austria și Germania nazistă.

■ LAUREAȚI

Festivalul israelian al filmului și-a desemnat laureații. Filmul „Cîmpiile verzi", realizat de Zepel Yeshurn — o tensionată poveste cinematografică despre relațiile părinți-copii — a obținut „Marele Premiu". Cu „Premiul special" a fost distinsă producția israelo-argentiniană „Nu te amesteca", iar Premiul pentru filmul de scurt metraj a fost obținut de filmul „Adăpostul", realizat de Rachid Mashravi.

■ DISTINCȚIE

„B'nai B'rith International" a conferit anul acesta Distincția „René Cassin" Conferinței Episcopilor Chilieni, pentru atașamentul acesteia în apărarea umanității și în promovarea păcii. Prof. René Cassin — decedat în 1976 — a fost promotorul adoptării de către O.N.U. a Declarației Universale a Drepturilor Omului. Laureat al Premiului Nobel pentru Pace în 1968, el a fost mulți ani președintele organizației culturale evreiești „Alliance Israélite Universelle" din Franța.

■ DICȚIONAR DE MATEMATICĂ

Ephraim Borowski, președintele Asociației Conferențiarilor de la Universitatea din Glasgow și membru în Consiliul de conducere al Comunității Evreilor din această localitate, este coautorul — împreună cu dr. Jonathan Borwein — unui dicționar de matematică publicat de Editura Collins. De altfel, Borowski este consultantul de matematică, logică și filosofie în cadrul colectivului de redactare al lui „Collins English Dictionary".

■ INTERDICȚIE

Din ordinul lui Moreira Franco, guvernator al orașului Rio de Janeiro standul „Revisao", de la Tîrgul Internațional de Carte organizat în acest oraș, aparținînd unei companii editoriale revizioniste și neonaziste, cu sediul la Porto Alegre, a fost închis, după ce un număr de peste 200 de tineri evrei au protestat împotriva acestei prezențe.

Guvernatorul, care a deschis Tîrgul Internațional de Carte și a văzut demonstrația de protest, a hotărît închiderea imediată a standului. Decizia a fost luată pe baza unei recente măsuri

autorităților municipale, care se interzice răspîndirea simboluri și cărți naziste.

■ „LEGĂTURĂ IDIȘ"

Universitatea „Bar-Ilan", tă într-un microraion al Aviv-ului, este pe cale să principala „legătură idiș" raelului cu evreii din Uni Sovietică. Patru profesori cursuri și seminarii în „ma lușn" la Moscova și Riga. fesorul Gershon Winer, care ține catedra de limba idiș „Bar-Ilan", împreună cu tre legi ai săi, predau la Cen de tineret pentru promov culturii evreiești.

Universitatea „Bar-Ilan" găzduit zece studenți din U nea Sovietică la cursurile vară în limba idiș, din acest În plus, doi profesori din studiază limba idiș la „Bar-I pregătindu-se să predea ei aceastăă materie în școli pu din Vilna.

■ DONAȚIE

Sculptorița Miriam Holl donat pentru „Hillel House" Londra bustul Goldei Meir, cutat de ea. Anterior a mai f două donații similare — b lui Chaim Weizmann și c lui Theodor Herzl.

■ ÎNTÎLNIRE

În kibuțul Lavi din Isra avut loc întîlnirea de 50 d a 75 de foști elevi ai Școlii cole Whittingeham. După rea naziștilor la putere, a de ceea ce se întîmpla în mania, vincontele Traupin pot al fostului ministru de terne britanic Arthur Balfour — a hotărît să-și forme casa și școala care-i ținea într-un adăpost copiii evrei din Germania. fel, sub auspiciile lui „ Aliyah", 400 de copii au fo duși la Whittingeham (un o lîngă Edinburgh, în Sc unde au putut învăța. Și avea și un restaurant caș copiilor li s-a creat posibili de a respecta Șabatul și alte sărbători evreiești.

■ ENCICLOPEDIE

Sub redacția Ilanei Sham a dr. Shlomo Shavit, în Ed Viking Kestrel din Marea tanie a apărut „Enciclopedi istorie iudaică pentru tine Volumul oferă informații c despre principalele evenim perioade și personalități di toria poporului evreu, de la ceputuri și pînă în prezent.

■ ARMA RISULUI

La Bruxelles a avut loc festival de film dedicat umor Au fost prezentate 20 de mai vechi, reluări, altele ma cente, toate avînd personaje racteristice umorului evre Ghinionul și ghinioniștii au viață prin interpreți ca Cha Dany Kaye, Jerry Lewis, W Allen.

Printre filmele prezentate numărat „Fericire evreiască" alizat în 1925 de Alexander novski, cu celebrul actor ca fost Șlomo Michoels, în rolu Menahem Mendel și „D Jerry și Mister Lowe" în Jerry Lewis interpretează unui intelectual evreu, un t care trece dintr-un ghinio altul. În festival au figura asemenea, două producții ceze, savuroase comedii, dînd în situații comice care un public numeros cu poftă. Titlurile lor: „M clous" și „Le coup de Sirc Revederea peliculelor „Di rul" de Chaplin sau „Radio de Woody Allen a con momente de vîrf ale festiva în care umorul evreiesc a a

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

IEF RABBI DR MOSES ROSEN

Servants or Free People?

In my childhood I was a servant. lay I am still a servant."

I was in front of First Vice-Prime nister Ion Dincă. The above words been uttered by a personage who the third or fourth in the "hier- y" dominating the country. Every- ng concerning us depended on him: agogues, "Joint" assistance, Talmud ah, Aliya, etc., etc. He was certainly king in accordance with the tyrant's ect indications", but "before you ch God, the saints can stop you" and t is why he was the man I had to uss things with, the man I had to y. Yes, indeed, to defy, and more n once I did defy both him and his ster.

was amazed, dumbfounded. At the of the 20th century, a mature man, outstanding "First Vice-Prim Minis- was declaring outspokenly and cate- ically that he was a servant.

Iy interlocutor gazed at me for some e. My face probably showed my sternation. Then he added, provocat- ly:

What is the matter? Why are you so nished? Isn't it an honour to serve h a man?"

was silent, humiliated. Humiliated having to curb my inner revolt, my nity as a being belonging to the same nan species as that creature who was rst Vice-Prime", but had nothing of MAN.

uckily for me, "technology" had given tyrant only the possibility of stealth- listening to our words, our whispers, intercepting our conversations, but not thoughts as well. Such microphones e not been invented yet, thank God, that is why, at least within my cons- nce, I was able to protest against desecration of the sacred notion of N — a being created after God's age and likeness.

But the great tragedy was that my interlocutor had been a servant in his childhood, having no choice. The land-owners had bent the backs of his parents and grandparents and that was the situation when he came into the world. His forefathers were unhappy, seething with revolt and his entire people had been struggling for many centuries in order to put an end to that state of things.

But this time he was filled with joy, proud of being a servant. He was defying others by saying he had that "honour".

"I am the Lord thy God, which have brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage."

The first of the Decalogue's commandments is meticulously analysed by our wise men. "Had the Almighty no other 'visiting-card' to present when He wanted the people to understand His essence? Was not the creation of heaven and earth earth more grandiose, more spectacular than the departure from Egypt? Why did He prefer the latter instead of evoking His greatest achievement, namely the Creation?" the Talmud commentators ask themselves.

"Because," they answer, "the whole Creation is worth nothing, its very existence is deeply shaken, as long as the people are slaves."

...The great, the enormous achievement of the December 1989 revolution consists in the rehabilitation of human dignity, in the straightening of backbones...

The wonderful heroes of the Romanian people have shed streams of blood, the bravery of the youth, of the soldiers in this country is incomparable. Let us render homage to them, a homage that will be eternal, for they have given this people the most precious possession on earth: DIGNITY.

TELEGRAMS

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

Dear Friend,

On behalf of Dr Lionel Kopelowitz and on my own behalf, I send you the owing message, asking you to have the kindness to convey it to the new lea- mship of your country:

„The European Jewish Congress renders homage to the courage and de- mination of the Romanian people in the struggle for freedom and democracy. The European Jewish Congress calls upon the solidarity of all its affiliated mmunities in Europa, requiring them to give humaritarian aid to the Romanian ulation, sorely tried by many years of sacrifices."

Moreover, humanitarian assistance has been organized by numerous Euro- n communities, such as those in Belgium, Italy, France, Germany.

The "Zentralrat" in Germany has let me know that the sum of DM 25,000 sent to you through the German Red Cross.

If you have any particular requests, please let me know.

With my kindest regards,

SERGE CWAJGENBAUM
Secretary general of the European Jewish Congress

IEF RABBI DR MOSES ROSEN

The International Council of Jewish Women and its president, Stella Rozan, followed day by day the tragic events in Romania. They have felt the ma of the multiple crimes committed there, but at the same time they have ned with joy about the liberation of the Romanian people.

They are praying for peace and democracy and for freedom of religion. ascious of the fact that, under your high authority, all possible efforts were de under the former regime, they are certain that, from now on, the Jewish mmunity will be able to restructure itself, in liberty and joy.

Shabbat Shalom!

STELLA ROZAN
International Council of Jewish Women

JEWISH MARTYRS FALLEN FOR ROMANIA'S LIBERTY

Up to the moment of completing this le of our journal, we have learned names of the following Jewish vic- s in Bucharest, fallen in the revolu- for overthrowing Ceaușescu's dic- rship:

ROBERT BACALU
TOMA GEZA
JANETTA SCHWEIFELD

Blessed be their memory!

The New U.S. Ambassador to Bucharest Called on Chief Rabbi Dr Moses Rosen

On December 27 1989, His Excellency Mr Allan Green, the new Ambassador of the United States to Bucha est paid a visit of introduction to His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen, president of the Federation of Jewish Communities in Romania.

On behalf of U.S. President George Bush and of the American people, His Excellency expressed a very deep concern for the Jewish community in Romania during the dramatic days of the revolution and the heroic struggle of the Romanian people, as well as for the tragic loss of human lives caused by Ceaușescu's gangs.

Our Chief Rabbi expressed his thanks and gratitude and gave a detailed description of the situation of the Jews in Romania after the recent events.

At the same time, His Eminence voiced his profound trust in Romania's new leadership, which constitutes the best guarantee of the country's democratic development and against the danger of any form of anti-Semitism being revived.

He also emphasized the authorities' concern for defending the Jewish institutions against any threats on the part of the terrorists who are trying to spread panic among Romanians.

His Excellency Ambassador Green thanked our Chief Rabbi and assured His Eminence that he was always prepared to help the entire Romanian people, all the minorities and the Jewish community in Romania.

HIS EMINENCE and Mrs Amalia Dr Rosen Have Returned Home

Between November 22 and December 17, 1989, His Eminence and Mrs Amalia Dr Moses Rosen visited the F.R. of Germany, the United States of America, Portugal and England.

They went to West Germany at the invitation of the president and the rabbi of Frankfurt Jewish Community, who organized an impressive celebration of the important event for the entire world Judaism constituted by the blessed shepherding of the Jews in Romania by Chief Rabbi Dr Moses Rosen.

The divine services, the public meetings, the festive dinners organized on this occasion were massively attended by the local Jewish population coming to embrace our illustrious spiritual leader and to render homage to him.

Hundreds of Jews from Romania who had settled in Frankfurt manifested their love and gratitude to our Chief Rabbi and his wife.

The Community Rabbi Ahron Daum and various leaders of Judaism in the ancient Frankfurt community emphasized in moving words the exemplary and historic activity carried out by His Eminence during the past 41 years.

On November 27, our Chief Rabbi and Mrs Amalia Dr Rosen arrived in New York.

During his nine-day visit in the U.S.A., His Eminence's activity was intense and fruitful. He participated in several meetings of the "Joint" statutory forums (interviews with president Sylvia Hassenfeld and vice-president Michael Schneider, speeches in the debates of the Committee for Eastern Europe, where M. Dubkin, the president of the Committee, and Cohen, the head of the Chicago "United Jewish Appeal" delegation, who had visited us recently, as well as Zwi Feine, the "Joint" director for Romania also took the floor). All the speakers expressed their warm thanks to our Chief Rabbi and to the Federation of Jewish Communities in Romania for their exemplary day-by-day social activity aimed at assisting those Jews in Romania who are old, sick and lonely.

His Eminence and Mrs Rosen took part in the plenary session of the "Joint" Board and attended an impressive reception in the hall of the New York Jewish Museum.

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen had several friendly meetings with Rabbi and Mrs Arthur Schneier, with the secretary general of the World Jewish Congress, Dr Israel Singer, with the director of the same organization, Ilan Steinberg, with the director of the "Memorial Foundation for Jewish Culture", Jerry Hochbaum, and with many other rabbis and leaders of American Judaism.

The Sabbath of December 2, 1989 (Kislev 4 — Parshat Toldot) was spent with His Eminence's cousins, Nahman Rosen and Efraim Rosen, in Brooklyn. Our Chief Rabbi delivered a sermon brimful of Torah teachings, in the framework of the Toldot pericope, at the "Shomrei Emuna" synagogue, before a large number of congregants belonging to the "Borro Park" district.

The synagogue's rabbi, A. Pollack, welcomed in moving words the man he called "the living legend" of contemporary Judaism.

In Washington, His Eminence was invited to a long and cordial meeting with Mr Lawrence Eagleburger, Assistent Secretary of State.

At the State Department, His Eminence met with Mrs Joshua Gilder of the Human Rights Direction and Messrs Hopper and Baker of the Romania Desk.

The subject of discussion was the situation of the Jewish communities in Romania.

A topic that enjoyed particular attention and approval was constituted by Chief Rabbi Dr Moses Rosen's theses concerning the problem of Judaism in the Soviet Union, in the light of the events that have taken place during the past years.

In Lisbon, where our Chief Rabbi and Mrs Amalia Dr Rosen arrived on Friday December 8, they took part in the meeting of the "European Council of Jewish Community Services", presided by Mr Fritz Hollander.

The meeting was attended by Mr Itzhak Navon, former President of the State of Israel, at present Vice Prime-Minister of the Government and Minister of Education and Culture.

Our Chief Rabbi made an ample presentation of the present situation of the Jewish Community in Romania.

During the discussion concerning the general situation of the Jews in Eastern Europe in the light of the latest events, the speech delivered by Chief Rabbi Dr Moses Rosen, followed with great interest, constituted an important stand taken against fascism and anti-Semitism, which are looming threateningly.

Between December 12 and 17, His Eminence worked in London, revising the proofs of his volume of memoirs now being printed by the great world publishing house "Weidenfeld and Nicholson".

On December 15, our Chief Rabbi had a friendly meeting with Lord Jacobovits, the Chief Rabbi of Great Britain.

On December 17, 1989, His Eminence and Mrs Amalia Dr Rosen returned home.

כבוד הרב הראשי שליט"א מיט דער ציצן האָבן זיך צוריקגעקערט אין לאנד

22סטן נאָוועמבער און 17טן דעצעמבער, האָבן כבוד הרב הראשי מיט דער רביצן די פעדעראַטיווע רעפּובליק דייטשלאַנד, ווייטער שטאַטן פון אַמעריקע, פאַרטונגאַל אַנד.

אין דייטשלאַנד, האָבן זיי נעענטפערט אַ אינלאַדונג פון דעם פּרעזידענט, און פון דער יידישער קהילה פון פראַנקפורט, האָבן אָרגאַניזירט אַן איינדרוקספולע פייערלעכקייט פון אַ געוווידמעטע דער ווייטסיקער נעשעענעם אַלוועלטלעכן יידנטום: דאָס אָפּנעמען אַ יאָר זונט הרב ד"ר דוד משה ראַזען אין אויסגעוויילט געוואָרן אַלס רב הראשי די יידן אין רומעניע.

דער יידן אַפּשטאַמיקע פון רומעניע וואָס פראַנקפורט, האָבן אויסגעדריקט זייער פרייד אויף דעם רב הראשי אין ליבשאַפט אַלס אַ מיט דעם רב הראשי אין גענעראַלע פרעס.

פון דער קהילה אהרון דאוס, אַנדערע פון דער אוראַלטער פראַנקפורטער קהילה אַן איינדרוקספולע ווערטער אונטערגעשריבן פון פּרוסטבערג, היסטאָרישע טעטיקייט פון הרב הראשי אין די לעצטע 41 יאָר.

25סטן נאָוועמבער 1989, זענען כבוד הרב הרב רביצן אָנגעקומען קיין ניו יאָרק. אין פּ.ש.א. האָט כבוד הרב הראשי שליט"א אַ וויכטיקע און פרוכטבאַרע אַרבעט אין פאַרשיידענע סטאַטיסטישע פאָרומס פון פאַרשידענע פאַרבאַנדן פון פאַרשיידענע „דזשאַינט", „יו-דזשאַ", צוזאַמענטרעפן מיט דער אַמעריקאַנער אַלגעמיינער קהילה, אַן אויסגעדריקט זייער אַמאַזע אונדזער אַנערקענונג פון דער אַרבעט פון דער אַרגאַניזאַציע „יו-דזשאַ" אין אַ אַנדער אַרבעט אין אַ אַנדער אַרבעט אין אַ אַנדער אַרבעט

צייטשריפט

פ ונעם רומענישן רעליגיעזן יידנט

דערשיינט צוויי מאָל אין חודש ● 1.1.1990 ● בוקארע

צו דער פרשה פון דער וואָך

ויגש

„וישלח את אחיו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך (בראשית מה—כד). און ער האָט אויסגעשיקט זיינע ברידער, און זיי זענען אוועקגעגאנגען און ער האָט זיי אנגעזאָגט: איר זאָלט אייך נישט קרינען אויפן וועג.

מיט א קינסטלערישער פשטות דערגייטט דער געטעכער מחבר פון דער תורה הקדושה צו די פסוקים פון דער פרשה, אין מאָמענט פונעם הויכפונקט פון דער דראמע: די ווידער-באגעגעניש פון יוספן מיט זיינע ברידער. זיי האָבן זיך פארזינדיקט קעגן אים אבער דאָס האָט נישט גורם געווען אז אין זיין נשמה זאָל אויפשטראָבן א נקמה-געפיל. די ליידן וואָס ער האָט געליטן האָבן נישט געקאָנט קאָלע מאַכן זיין נוטס-קייט. דאָס גרויסקייט און וועלכן ער איז דערגאנגען האָט אים נישט פארשיכרט און אין אים נישט דערוואכט קיין נאווה. די יאָרן וואָס זענען פארגאנגען זענען ער האָט פארלאָזט דאָס הויז פון זיינע עלטערן, די פרעמדע סביבה אין וועלכער ער האָט געלעבט בשיך דער דאָזיקער צייט. האָבן ביי אים נישט אָפּגעשוואכט די צוגעהערייקייט צו דער טראדיציע וואָס ער האָט איבערגענומען פון זיין פאָטער. אין הארץ פון יוספן, וועלכער „בלויז דער טראָן האָט אים געפעלט אז ער זאָל זיין פונקט אזוי ווי פרעה". לעבן די זעלביקע אידעאָן ווי אין די ציטן ווען ער איז געווען א יונגטעלעך און ארומגעגאנגען מיט דער סטאדע שאָף אויף די פעלדער פון כנען און איז געווען אָנגערופן „דער בעל-החלומות".

זיין נאָגעע האַלטונג, אין די דאָזיקע עמאָציאָנירנדיקע מאָמענטן, איז פונאנדערצושפרייטן דאָס נעפיל פון בושה און דערנידעריקונג וואָס האָט ארומגענומען זיינע ברידער.

„ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני א' לפניכם" (בראשית מה—ה) און איצט זאָל עס אייך נישט באטרויערן און זאָל נישט פארדריסן אין אייערע אויגן, וואָס איר האָט מיך פארקויפט אהער. ווייל צו דערהאלטן לעבנס האָט מיך גאָט געשיקט אייך פארויס. מיט אידעלקייט און באשיידענקייט באגאלזירט ער דאָס פארברעכן וואָס איז באגאנגען געווארן קעגן אים, ער שפרייט אויס א פארגעס-אינהאלט איבער זיינע טרויעריקע יאָרן פון זיין לעבן, איבער זיין געפיינקטער יוגנט, אָפּגעלעבט אין פארשקלאפונג. דאָס ביטעריש פון דער גרעסטער אומעדעקביטייט וואָס איז באגאנגען געווארן קעגן אים פון זיינע אייגענע ברידער האָט נישט איבערגעלאָזט קיין שום שפור אין זיין הארץ. „ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האל" (בראשית מה—ה). און איצט, נישט איר האָט מיך אהער געשיקט, נאָר גאָט. יוסף באַציט זיך מיט די דאָזיקע ווערטער כדי צו ברייטסן זיינע ברידער. מיטן ארגומענט אז אלץ איז געווען דער רצון פון השי"ת און זיי האָבן בלויז אויסגעפירט זיין שלחות, פרואווט ער זיי איבערצייגן אין זייער אומשולד. ווייטענדיק האלדזט ער זיי, כדי זיי צו איבערצייגן אז אין זיין ברוסט קלאָפּט דאָס זעלביקע ברודערלעכע הארץ פול מיט ליבשאפט צו זיי.

זיינע נעדאנקען זענען איצט נעריכט צו זיין אלטן פאָטער. במשך דער נאָנצער גרויזאמער צייט האָט ער אים נישט פארגעסן קיין איין מינוט. אין די שווערסטע מאָמענטן פון נסיונות, יעדעס מאָל וועגן דער שמערעס פונעם לעבן האָט אים געוואָלט אנדערלייגן — לערנען אונדז: די הב"ל — איז פאר זיינע אויגן דערשיינען „דמות דיוקנו של אביו" דאָס געשטאלט פון זיין פאָטער. דאָס האָט אים געגעבן כוח אויסצודויערן אין אים געווען א יוצא אין זיין וועג. פול מיט הארציקייט פון ביבור-אב איז זיין מעמאשוו וואָס יוסף שיקט דורך זיינע ברידער צו יעקב אבינו. ער באַגינט זיך נישט מיט דער ידיעה אז ער לעבט, נאָר קענענדיק די פערזענלעכקייט פון זיין פאָטער, גיט ער אים אָנצוהערן אז ער איז פארבליבן דער זעלביקער יוסף, וועלכער איז אוועק צוריק מיט צוויי און צוואנציק יאָר פונעם הויז פון די עלטערן. ער ווייסט ווי וויכטיק סע וועט זיין פארן פאָטער די ידיעה אז נישט בלויז זיין קערפּער נאָר אויך זיין נשמה איז געבליבן גאנץ. סי קענען די ליידן פון א ארוחתיקן גורל סי קענען גרויס-קייט-יצר-הטוב.

„אל תרגזו בדרך" איר זאָלט אייך נישט קרינען אויפן וועג. אָנצו זיי אָן יוסף. ער ווייסט אז עס איז מעגלעך אז איצט זאָל אָנהייבן צווישן זיינע ברידער אן אנדערע דראמע. זיי וועלן פירווארפן איינער דעם אנדערן די פארברעכן וואָס זענען באגאנגען געווארן קעגן אים, יעדער איינער וועט פרואוון וואָרפן די שולד אויפן אנדערן. קיין שום וואָרצל פון דעם פאָר-שאָלטענעם אומקרויז פון שנאת-אחים דארף נישט בלייבן אומאויסגעריסן.

„אל תתעסקו בדבר הלכה". טייטשנדיק דעם דאָזיקן פסוק, האָבן די חז"ל דערקלערט דעם זינען פון יוספס אָנזאָג אז אויפן וועג אהיים זאָלן זיי זיך נישט אריינלאָזן אין לערנען הלכה (תענית—י). הגם אין זיין נשמה איז נישט געבליבן קיין שפור פון נחמה, פארגעסט ער אבער. נישט אז אונטערן איסוריד פון לערנען תורה האָבן אים זיינע ברידער איבערגענעגן צו דעם טראָגישן גורל. ער גערעכנט אז כדי איינצושטילן זייער געוויסן. כדי צו פארמאסקירן זייער שנאה, האָבן זיי געמאַכט א מקלמרישן משפט, האָבן זיך באַציט מיט „בלבי דחות", מיט געפעלשטן גלייכן כדי צו באַרעכטיקן זייער פארברעכן, וואָס האָט נישט געקאָנט געפינען קיין שום באַרעכטיקונג.

זינט דעמאָלט ביזן היינטיקן טאָג האָט געציצט דאָס פארפעלשן פון די גרויסע אמתן פון דער אמונה. אפט מאָל ווי אן אויסרייד פאר יענע וואָס האָבן געטוט א „מאָראלישן" יסוד צו זייערע פארברעכן. דער וועג פון דער מענטש-הייט במשך דער געשיכטע איז געווארן באַפלעקט מיט אן אומענדלעך ריזשקעלע בלוט דורך יענע וואָס האָבן ארויסגעשלעפּט די פעלקער אין פארגיכטנדיקע מלחמות, אונטערן אויס-רייד אז דערמיט טוען זיי נאָטס רצון. פאקטיש האָבן זיי מחלל געווען דיי עלעמענטארע עטיק פון סיי וועלכער אמונה. מענטשן-ליבשאפט און קאמף פאר זייער אויפערריכט וועלן, בעת זייער אמתדיקער ציל איז געווען א ווילדער עגאָיזם. וואָס אנדערש זענען געווען די קרייץ-צוגן, „דאָס פייער און די שווערד" דורך וועלכן דער איס-לאָם האָט געוואָלט „באַגליקן" די וועלט, די פארברעכן פון דער אינקוויציע, די מלחמות פון „הונדערט יאָר" צי פון „דריסיק יאָר"? די „הלכה", דער וועג צו דערקענטעניש פונעם העכסטן סימבאָל פון ליבשאפט, נאָט, סי וועלכע וועגן ער זאָל וויזן, דארפן סירן צו דעם זעלביקן ציל: פארברודערונג צווישן דער מענטשהייט. „איר זאָלט אייך נישט קרינען אויפן וועג אויסטייטשנדיק די הלכה". יוספס עצה באַוויזט זיין אומעדלעכע זאָרג פאר דער צוקונפט פון דער אמונה.

אָט פאר וואָס עס איז נישט קיין וואונדער, הגם ער איז דער לעצטער צווישן די אבות, איז יוסף דער איינציקער וועלכן סי אונדזער רעליגיעזע ליטעראטור סי די פאָלקסיעד. האָט באַצירט מיט א קרוין וואָס איז פול מיט ווערטיקער ווי די פון פרעהן, אנדזפנדיק אים „יוסף הצדיק".

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען

משרתים אָדער פרייע מענטשן?

„אין מיינע קינדער יאָרן, בין איך געווען א משרת ביי א בעל-הבית. היינט, בין איך אלץ א משרת".

...אנטקעגן מיר איז געזעסן דער ערשטער וויצע-פּרעמיער מיניסטער יאָן דינקע. די דאָזיקע ווערטער האָט ארויסגעזאָגט א פּערסאָנאזש וואָס האָט זיך געפונען אויפן דריטן, אָדער אויפן פירטן אָרט פון דער „יעראַרכיע" וואָס האָט דאָ-מינירט דאָס לאנד. פון אים אבער, האָבן אָפּגעאנגען אלעס וואָס איז לעבנסווייכטיק פאר אונד, יידן, שולן, הילף פונעם „דשאינס", תלמוד תורה, עליה, א.א.וו. געוויס, האָט מען געאַר-בעט לויט די דירעקטיוון, אָנגעמערקט פון דעם טיראן, אבער איך האָב געמוזט מיט אים דיסקוטירן, און אפילו זיך אים אנטקעגנשטעלן. יאָ, זיך אנטקעגנשטעלן, און נישט איינמאָל אים און אויך זיין בעל הבית.

איך בין געבליבן דערשטוינט, נישט געקענט ארויסזאָגן א וואָרט. ענדע דעם 20סטן יאָרהונ-דערט, זיצט א מאַן, און דערצו נאָך א וויצע-פּרע-מיער זאָגט קלאָר, אז ער איז א משרת.

ער האָט מיך אָנגעקוקט, דורכדרינגלעך באַט-טראַכט, און געזאָגט מיט א פּראָוואָקאַטאָרישער שטים:

„וואָס איז, וואָס ווונדערט איר זיך אזוי? ס'איז נישט קיין כבוד צו זיין א משרת, א דינער ביי אזעלכן מענטש?

איך בין אנטשוויגן געוואָרן, א געפאַלענער ביי זיך. א באַייזיקטער וואָס איך האָב געמוזט איי-נהאלטן מיין אינערלעכן רעוואָלט, מיין ווירדע אלס א וועזן וואָס געהער צו דעם זעלבן מענטשעלכן מין, צו דעם פּערסאָנאזש וועלכער איז געווען צוויי מאָל „פּרעס" — און אפילו קיין איין מאָל נישט קיין מענטש.

א גליק, וואָס די „טעכניק" האָט געשטעלט צו פארפיגונג דעם טיראן די מעגלעכקייט אונטער-צוהערן זיך בסוד, די ווערטער, אונטערצוהערן די געשפּרעכן, אבער נישט אויך די געדאנקען. אזעל-כע מיקראָפאָנען זענען נאָך נישט דערפינדן גע-וואָרן, ברוך-השם, און דערפאַר, האָב איך געקענט פּראָטעסטירן כאָטש-בע אין די טיפענישן פון מיין געוויסן, אנטקעגן דעם פארשוועכן דעם הייליקן באגריף פון מענטש—וואָס איז באשאפן געווארן לויט נאָטס געשטאלט.

די גרויסע טראגעדיע איז אבער באשאנען דעם, וואָס דער מענטש וואָס איז געזעסן אנ-מיר, איז געווען א דינער און זיינע קינדער א דינער פאר נויט, די פּריצים האָבן געבוי-רוקנס פון זיינע עלטערן און יידיעס, און ער אזוי געקומען אויף דער וועלט. אומגליקלעכע געווען זיינע פארגעגנער, אין זיי האָט קאָכ-רעוואָלט, און זיין פאָלק האָט געפירט א פון פיל הונדערטער יאָרן, בכדי צו ענדער לאנע, אָפּשאפן דאָס אומערעכטייט.

דאָס מאָל, אבער פרייט ער זיך אז ער איז דינער, א משרת, און באַרומט זיך מיט אט א „כבוד".

„אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". „איך בין נאָט, דיין נאָט, וואָס דיך באפרייט פון לאנד פון מצרים, פון דעם פון שקלאפעריי."

דער ערשטער געבאָט פון די עשרת הדבר-ווערט אנאלזיירט דורך ר' יהודה הלוי:

„האָט דער רבונו של-עולם נישט געהאט אנדערע „וויזיט-קאַרטע" פּאַרצושטעלן, ווי האָט געוואָלט אז דאָס פאָלק זאָל אים פארשטאן דאָס באשאפן פון דעם הימל און דער ערד, מיט זיך דען נישט פארגעשטעלט א גרעסער ספּעטאקולאַרערער „אויפטו", אלס יציאת מצ-פארוואָס זשע האָט ער זיך אָפּגעשטעלט דווקא יציאת מצרים, און נישט אויף זיין וויכטי-אויפטו, אויף דער יציר? און דער ענפער — ווייל די נאָנצע יציר איז נאָרנישט און איר עקזיסטענץ איז איננגאנצן אין אזוי לאנג די מענטשן זענען משרתים."

...די גרויסע, די דיזיקע דערגרייכונג וואָ-רעוואָלוציע פון דעצעמבער 1989, האָט געבר-באשטיין אין דעם, וואָס זי האָט דערבייגלייכט די מענטשלעכע ווירדע, וואָס האָט אויסגעגע-דעם חוט השדרה...

דאָס בלוט פון די ווונדערבארע העלדן פון רומעניש פאָלק האָט געריגנען אין שטראָ-פון די זעלבער פון דעם לאנד. כבוד זי, ווייל זיי האָבן געשענקט דעם פאָלק דאָס כבוד, ווייל זיי האָבן געשענקט דעם פאָלק דאָס ערסטע אויף דער וועלט, די מענטשלעכע ווירדע.

דער נייער אמבאסאדאָר פון די פאראייניקטע שטאטן האָט באזוכט דעם רב הראשי שליט"א

דעם 27סטן דעצעמבער ד.י. האָט זיין עקסצע-לענץ ה' אלען גרין דער נייער אמבאסאדאָר פון די פאראייניקטע שטאטן אין בוקארעשט, געמאַכט א פּאָרשטעלונגס באזוך דעם רב הראשי ד'ר דוד משה ראָזען שליט"א, פּרעזידענט פון דער פעדע-ראציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע.

זיין עקסצעלענץ האָט אויסגעדרוקט אין נאָמען פון דעם פּרעזידענט דזשאָרדזש בוש און דעם אמעריקאנער פאָלק, זיין באזונדערן אינטערעס פאר דער יידישער קהילה פון רומעניע, אין די דראמאטישע טעג פון דער רעוואָלוציע און פון דעם הערעישן קאמף און די טראגישע פארלוסטן וואָס די באנדעס פון טשאושעסקון האָבן געבראכט.

כבוד הרב הראשי שליט"א האָט אויסגעדרוקט דאנקבארשאפט און האָט אויספירלעך אינפאָר-דעם אמבאדאדאָר, וועגן דער לאגע פון די אין רומעניע נאָך די לעצטע געשעענישן.

כבוד הרב הראשי האָט גלייכצייטיק אויסגע-זיין פאַרטרויען צו דער נייער אָנפירערשאפט רומעניע, אין אָנפירערשאפט וואָס שטעלט מיט פאר די בעסטע פאַרזיכערונג פאר א דעמאָ-טישער אנטוויקלונג פונעם לאנד, אנטקעגן א טוועדער ווידעגבורט פון אנטיסעמיטיזם.

זיין עקסצעלענץ דער אמבאדאסאָר גרין געדאנקט פאר די דערלערנונגען און האָט זיכערט דעם רב הראשי שליט"א אז ער איז צו העלפן דעם נאָנצן רומענישן פאָלק, אלע דערהייטן, און די יידישע קהילה פון רומעניע.

מעסאזשי פאר כבוד הרב הראשי שליט"א

דער „צענטראלראט" פון דייטשלאנד האָט זי געמעלדעט אז 25 טויזנט מארק זענען אי-בערגעשיקט געווארן דורך דעם דייטשישן קרייץ.

איך בעט מיטיילן דעם אופן אויף וועלכן ווילט אז די געזאמלטע פאָנדן זאָלן אָנקומען (?) רומעניע. איר ווילט זיי זאָלן אָנקומען דירעקט אייך, אָדער דורך אן אנדערער קערפּערשאפט אויב איך האָט געוויסע ספּעציעלע פאָדערונגען בעט איך אייך מיר זיי מיטצוטיילן.

מיט פריינדשאפט,

סערזש צווייגענבאום

נעגעראל סעקרעטאר פון יידישן אייראָפּע-קאָנגרעס

* * *

דער אינטערנאציאָנאלער ראט פון די יידישע פרויען און זיין פּרעזידענט, סטעלא ראָזען, האָבן נאָכגעפאָלגט טאָג איין, טאָג אוים, די טראגישע געשעענישן אין רומעניע. מיר האָבן געפילט דעם טראוומאטיזם פון די פּילצאָליקע פארברעכן וואָס זענען דאָרט אָפּגעטון געווארן, גלייכצייטיק, אבער, האָבן מיר אויך מיט פרייד דערפארן די ידיעה פון דער באפרייונג פון דעם רומענישן פאָלק.

מיר בעטן פאר שלום און דעמאָקראטיע, און פאר דער פרייהייט פון רעליגיע. מיט דער באַ-ווונדזיגיקייט, אז אונטער אייער הויכער טאָרעיט, איז אונטער דעם פּרעזידיום דע געטון געווארן, אלץ וואָס ס'איז מעגלעך גע-זענען מיר אויך איצט איבערצייגט, אז די ר קהילה אין אייער לאנד וועט ווייטער פאר-איר טעטיקייט אין שלום און אין פרייד.

שבת שלום!

סטעלא ראָזען

אינטערנאציאָנאלער ראט פון די יידישע פו-

תרב=עת

של היהדות הדתית מהריפובליקה הסוציאליסטית רומניה

ב"ה ד' בטבת תש"נ בוקרשט • מס. 683 דו-שבועון

הרב הראשי דר. דוד משה רוזן

עוד אבינו חי

"ויגידו לו לאמר
עוד יוסף חי
וכי הוא משל בכל ארץ מצרים
ויפג לבו כל לא האמין להם"
(בראשית מה, כז)

לימדונו חכמים כי "סימן מסר לו (יוסף, לאביו יעקב) – פרשת עגלה ערופה' (שלימדו אביו טרם ירד מצרימה).

לכאורה, קשה להבין למה למד יעקב אבינו עם יוסף דווקא פרשת "עגלה ערופה"? ודווקא לפני הפרידה?

אמור־כך, קשה להבין את תגובתו של יעקב, שעה שבניו הביאו לו את הבשורה: "עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" בתחילה הוא אינו מאמין: "ויפג לבו" ואחר־כך כשרואה "את העגלות" (זאת אומרת, לפי פירוש רש"י שקיבל מבנו את "סימן", פרשת "עגלה ערופה") אזי הוא מאמין להם. מהו הקשר?

כדי להבין את הדברים, עלינו לזכור שלפי השקפת היהדות, הבנים בהתנהגותם הישרה, גומלים חסד עם הוריהם המתים.

בתלמוד מסופר שר' יוחנן בן זכאי בכה לפני פטירתו בפני תלמידיו ואמר "שאינו יודע אם מוליכים אותו, אחרי פטירתו, לגהינום או לגן עדן" (ברכות כח).

כי יעלה על הדעת שחשב כי יש אפשרות שיוליכוהו לגהינום? אבל ר' יוחנן התחנן לפני תלמידיו (התלמיד – כבן – סנהדרין צ') ואמר להם שבהם תלוי, במעשיהם הטובים או הרעים תלוי, אם יוליכוהו לגן־עדן או לגהינום.

על הפסוק: "כפר לעמך ישראל אשר פדית" שבפרשת "עגלה ערופה", מפרש הספרי: "מכאן שהחיים פודין את המתים", זהו הרעיון שמחייב את כל בן או תלמיד לדאוג לאחריותו כלפי אביו ואמו מורו, בכל מעשיו ומחשבותיו.

יעקב אבינו ראה ברוח הקודש ("ואביו שמר את הדבר") שיוסף יתון בתקופה ארוכה של נסיונות ושל מאבקים, שיהיה בסכנות לא רק גשמיות אלא גם רוחניות, סכנה של "ויתערבו בגוים ולמדו מעשיהם". פהד יעקב שיוסף יתבולל בין המצריים עד שרוב עשרו וכבודו ירחקוהו משרשיו ועל כן למד עמו, בשעת הפרידה, את פרשת "עגלה ערופה", פרשה שתזכיר לו כי "החיים פודין את המתים", שיש בידי הבנים לפדות את נשמות הוריהם ואם להורידם שאולה.

כששבו הבנים ממצרים, הם בישרו את יעקב שתי בשורות: "כי יוסף חי" "וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים"... הבשורה הראשונה מסמלת את יוסף שנשאר בצדקותו למרות כל הנסיונות של פרעה ושריו ' להשפיע עליו. "רשעים בחייהם קרויים מתים וצדיקים במיתתם קרויים חיים" אומרים חז"ל. צדיק הוא בבחינת "חי" ולכן "כי יוסף חי" היתה הבשורה על צדקתו של יוסף. אבל אחרי־זה באה הבשורה השניה "וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" זאת אומרת שהוא הגיע לראש הפסגה החברתית בארץ זרה, בתוך עם עובד אלילים. אז "ויפג לבו כי לא האמין להם", יעקב ראה סתירה בין שתי הבשורות. הכיצד ניתן להיות באותו זמן גם "חי" הווי־ אומר "צדיק" וגם "מושל"?

אז מסדו לו בניו את הסימן, פרשת "עגלה ערופה", שיוסף לא שכחה כל הכ"ב שנה. אותה שעה הבין יעקב כי יוסף נשאר בצדקתו ואמר: "רב, עוד יוסף בני חי", עכשיו מבין אני שאף־על־פי שהוא "מושל" הוא "חי"

עבדים או אנשים חפשיים?

„בילדותי הייתי עבד, וגם כעת אני עבד".

...עמדתי לפני הסגן הראשי של ראש הממשלה יון דינקא. את המלים האלה הגה אישיות שהיה במקום השלישי או הרביעי ב"ירכיה" (סולם הד־רגות) ששלט אז בארץ. היו תלויים בו כל מה שנגע לנו: בתי הכנסת, הסיוע של הג"וינט הת־למוד־תורה, העליה וכו'. ודאי, הוא עבד „לפי הו־ראות הישירות" של העריץ, אבל לפי פתגם רומ־ני עד „האלהים אוכלים אותך הקדושים" (קדושים במובן נוצרי) ולכן הייתי צריך לדבר איתו, אתו הייתי צריך להתמודד (להתעמת). כן להתעמת, ולא רק פעם אתה התעמתתי גם אתו וגם עם „אדו־ניו " (עם השליט הגדול שברומניה).

נדהמתי, נשארתי פעור פה: לקראת סוף המאה העשרים, איש לבאורה שלם בגופו ובשכלו, שהוא כידוע סגן ראשי של ראש הממשלה מצהיר חד וחלק ובלי כחל ושרק שהוא אינו כי אם עבד.

הוא הביט עלי וכנראה הבין מה שמתרחש בלבי ואת התדהמה שאפשר היה לקרא אותה עָל פני, והוסיף באופן פרובוקאטיבי:

„מה? מה אתה מתפלא? אין זה כבוד להיות משרתו של אדם כמוהו?"

שתקתי, מדוכא. הייתי מדוכא שהייתי בכלל מוכרח לרכן את רגשות המחאה שלי, את הערך העצמי של יציר שהוא בן אותו המין האנושי עם מישהו שהוא פעמיים „הראשי" אבל אפלא פעם אחת בן־אדם.

למולי ה"טכניקה" נתנה לעריץ היכולת להא־זין בסתר את דברינו, את הרהשים, את שיחותינו אבל את מחשבותינו לא. תודה לאל עוד לא המ־ציאו מיקרופונים שיכלו לחדור לתוך תודעתנו ויכולתי בתוך תוכי למחות לפחות נגד חילול המושג „בן־אדם" יציר שנברא בצלם אלוקים.

הטרגדיה הגדולה היתה שבן שיחי היה בילדותו משרת מתוך מצוקה. הבויארים השפילו את הוריו, את אבות אבותיו וככה הוא פגש את העולם. אומללים היו אלו שקדמו לו, איש המרד רתחה בקרבם וקרב בן מאות שנים נוהג על ידי כל העם לשים קץ למצב הזה.

אבל עכשיו הוא שמח, מתנאה שהוא עבד. מתנאה בפני אחרים שיש לו ה"כבוד" הזה.

...החישג הגדול הכביר שהביאה המהפיכה של דצמבר 1989 לשיקום הערך האנושי, ליישור חוט השדרה ...

„אנכי השם אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים".

רבי יהודה הלוי מנתח את הפסוק הראשון מעשרת הדברות. האם לא היתה לכל יכול אפשרות אחרת להציג את עצמו כאשר רצה שהעם יכין את מהותו? האם בריאת השמים והארץ לא היתה מעשה הרבה יותר חשוב מאשר יציאת מצרים? למה ביכר את יציאת מצרים ולא את המעשה הכי חשוב שלו את היצירה? שואלים חז"ל. והתשובה היא שאין כל ערך לכל היצירה, בלי חרות, בלי הכ־בוד לאדם שנברא בצלם, וכל היצירה נמצאת בסכנה, וכל יסודותיה עומדים באויר, בלי לזכור מה שהקב"ה אמר „כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם ולא עבדים לעבדים".

דם הגבורים הנפלאים של העם הרומני זלג כנחלי מים. גבורתם של הלוחמים במהפכה, אין דומה לה, לעולם כבוד בהיסטוריה ילוה אותם מפני שהם החזירו לעם הרומני את מה שיקר ביותר עלי אדמות את הכבוד האנושי.

כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א ורעייתו חזרו ארצה

בין ה22 בנומבר וה17 בדעצמבר ש.ז., כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן ורעייתו עמליה

* * *

בנרמניה נענו להזמנתו של יושב ראש הקהילה ורבה של קהילת פראנקפורט, שאירגנה הגינה מר־שימה של האירוע החשוב למען כל יהדות העולם: מלאות ארבעה עשורים בתור רועה רוחני של יהו־די רומניה של מרן הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א.

התפילות, האסיפות, והסעודות החגיגיות שנער־כו בהזמנות זאת נהנו מהשתתפות רבה של הרבה אנשים שבאו להלל את מנהיגנו הרוחני הדגול.

* * *

ב27 בנומבר 1989, כבוד הרב הראשי ורעייתו הגיעו לניו־יורק.

בתשעת הימים שארך הביקור, כבוד הרב הראשי ערך פעולה אינטנסיוויות ופוריה. הוא השתתף בכמה ישיבות של הג'וינט (ראיונות עם הנשיאה סילביה הסנפלד וסגן הנשיא מכאל שניידר, נשא את דברו בדיונים בועדה למען איירופה המזרחית, בהם נשאו את דברם גם מר מ. דובקין, וי"ר הועדה הנ"ל ומר כהן, ראש משלחת המנבית המאוחדת משיקגו שביקרה לא מזמן אצלנו). שני הנואמים הביעו את תודתם לכבוד הרב הראשי ונשיא הפע־דעראציא של הקהילות היהודיות מרומניה בעד פעולתו לדוגמה היומיומית לעזרת היהודים הקשי־שים, החולים וערירים ברומניה.

כבוד הרב הראשי ורעייתו השתתפו במליאת הועדה של ההסתדרות ג"וינט ובקבלת פנים שנעדכה באולמות המוזאון היהודי בניו־יורק.

לכבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן היו עוד כמה פגישות ידידותיות עם הרב ארטור שנייער ורעייתו, עם מז"ל הכללי של הקונגרס היהודי העו־למי, דר. ישראל זינגער, עם מנהל ההסתדרות הזאת אילן שטיינברג, עם מנהל הקרן „קרן הזכ־רון למען תרבות יהודית", דר. גרי הוכבאום מעם

* * *

בליסאבון, שם הגיעו מרן הרב הראשי ורעייתו ביום שישי ה8 בדצמבר 1989, השתתפו בישיבת המועצה האירופית למען שירותים קהילתיים" תחת הנהגתו של פריץ הולנדר.

השתתף מר יצחק נבון, נשיא לשעבר של מדינת ישראל, כעת שר לחינוך ותרבות.

* * *

בין ה12 וה17 בדצמבר, מרן הרב הראשי עבד בלונדון בהנהגת האחרונות לספר הזכרונות שלו, שנדפס בבית ההוצאה הגדול „ווייד ענפעלד אנד ניקולסון".

בין ה22 בנומבר וה17 בדעצמבר ש.ז., כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן ורעייתו עמליה

* * *

בנרמניה נענו להזמנתו של יושב ראש הקהילה ורבה של קהילת פראנקפורט, שאירגנה הגינה מר־שימה של האירוע החשוב למען כל יהדות העולם: מלאות ארבעה עשורים בתור רועה רוחני של יהו־די רומניה של מרן הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א.

התפילות, האסיפות, והסעודות החגיגיות שנער־כו בהזמנות זאת נהנו מהשתתפות רבה של הרבה אנשים שבאו להלל את מנהיגנו הרוחני הדגול.

* * *

ב27 בנומבר 1989, כבוד הרב הראשי ורעייתו הגיעו לניו־יורק.

בתשעת הימים שארך הביקור, כבוד הרב הראשי ערך פעולה אינטנסיוויות ופוריה. הוא השתתף בכמה ישיבות של הג'וינט (ראיונות עם הנשיאה סילביה הסנפלד וסגן הנשיא מכאל שניידר, נשא את דברו בדיונים בועדה למען איירופה המזרחית, בהם נשאו את דברם גם מר מ. דובקין, וי"ר הועדה הנ"ל ומר כהן, ראש משלחת המנבית המאוחדת משיקגו שביקרה לא מזמן אצלנו). שני הנואמים הביעו את תודתם לכבוד הרב הראשי ונשיא הפע־דעראציא של הקהילות היהודיות מרומניה בעד פעולתו לדוגמה היומיומית לעזרת היהודים הקשי־שים, החולים וערירים ברומניה.

כבוד הרב הראשי ורעייתו השתתפו במליאת הועדה של ההסתדרות ג"וינט ובקבלת פנים שנעדכה באולמות המוזאון היהודי בניו־יורק.

לכבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן היו עוד כמה פגישות ידידותיות עם הרב ארטור שנייער ורעייתו, עם מז"ל הכללי של הקונגרס היהודי העו־למי, דר. ישראל זינגער, עם מנהל ההסתדרות הזאת אילן שטיינברג, עם מנהל הקרן „קרן הזכ־רון למען תרבות יהודית", דר. גרי הוכבאום מעם

* * *

בליסאבון, שם הגיעו מרן הרב הראשי ורעייתו ביום שישי ה8 בדצמבר 1989, השתתפו בישיבת המועצה האירופית למען שירותים קהילתיים" תחת הנהגתו של פריץ הולנדר.

השתתף מר יצחק נבון, נשיא לשעבר של מדינת ישראל, כעת שר לחינוך ותרבות.

* * *

בין ה12 וה17 בדצמבר, מרן הרב הראשי עבד בלונדון בהנהגת האחרונות לספר הזכרונות שלו, שנדפס בבית ההוצאה הגדול „ווייד ענפעלד אנד ניקולסון".

מאות יהודים יוצאי רומניה שחיים בפראנקפורט הפגינו את הכרת תודתם ואהדתם כלפי מרן הרב הראשי וכלפי רעייתו.

רבה של הקהילה הרב אהרון באום ומנהיגים אחרים של היהדות מהקהילה הותיקה של פראנק־פורט, הדגישו בנאומים מרגשים את הפעולה לדו־גמה וההיסטורית שנערכה ב41 השנים על ידי כבוד הרב הראשי.

* * *

הרבה רבנים ומנהיגים אחרים של יהדות אמריקה. בשבת פרשת תולדות בילו בתוך המשפחה, אצל בני הדוד שלהם נחמן ואפרים רוזן מברוקלין. מרן הרב הראשי נשא דרשה מליאה רזי תורה, פירו־שים לפרשת תולדות בבית הכנסת „שערי אמונה", בו התפללו הרבה יהודים.

הרב של בית־הכנסת א. פולק בירך אותו בנאום מרגש את מי שהוא כינה „האנדה החיה" של היה־דות בת ימינו.

בואשינגטון כבוד הרב הראשי הוזמן לראיון לבבי על ידי סגן מזכיר המדינה מר לורנס איג־לבורגר.

במחלקה המדינית, נפגש עם מר יהושע גילדר ממחלקת „זכויות האזרחים" ועם מרת הופר בייקר מהמחלקה לרומניה של המחלקה הנ"ל.

דנו על הסקירה של כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן על החירויות של כל הדתות ובעיקר על מצב קהילות יהודי רומניה.

נושא שהצריך תשומת־לב מיוחדת וקבל אישור ההנהגה האמריקאית היה בקשר לטיזות של כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א בנו־גע לבעית יהודי ברה"מ, לאור האירועים של הש־נים האחרונות.

* * *

מרן הרב הראשי נתן סקירה מליאה על מצב קהי־לת יהודי רומניה.

ברוגנים על המצב הכללי של יהודי מזרח איירופה לאור האירועים האחרונים, דברו של כבוד הרב הראשי היווה נגישה חשובה ביחס לסכנת הפאשיזם והאנטישמיות, שיכולה להיות מאיימת.

* * *

למרן הרב הראשי היתה פגישה לבבית עם לורד יאקובוביץ, רבה הראשי של בריטניה הגדולה, ביום ה15 בדצמבר 1989.

ב17 בדצמבר 1989, כבוד הרב הראשי ורעייתו עמליה דר. רוזן חזרו לרומניה.